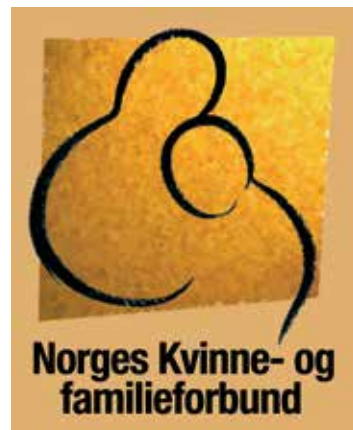
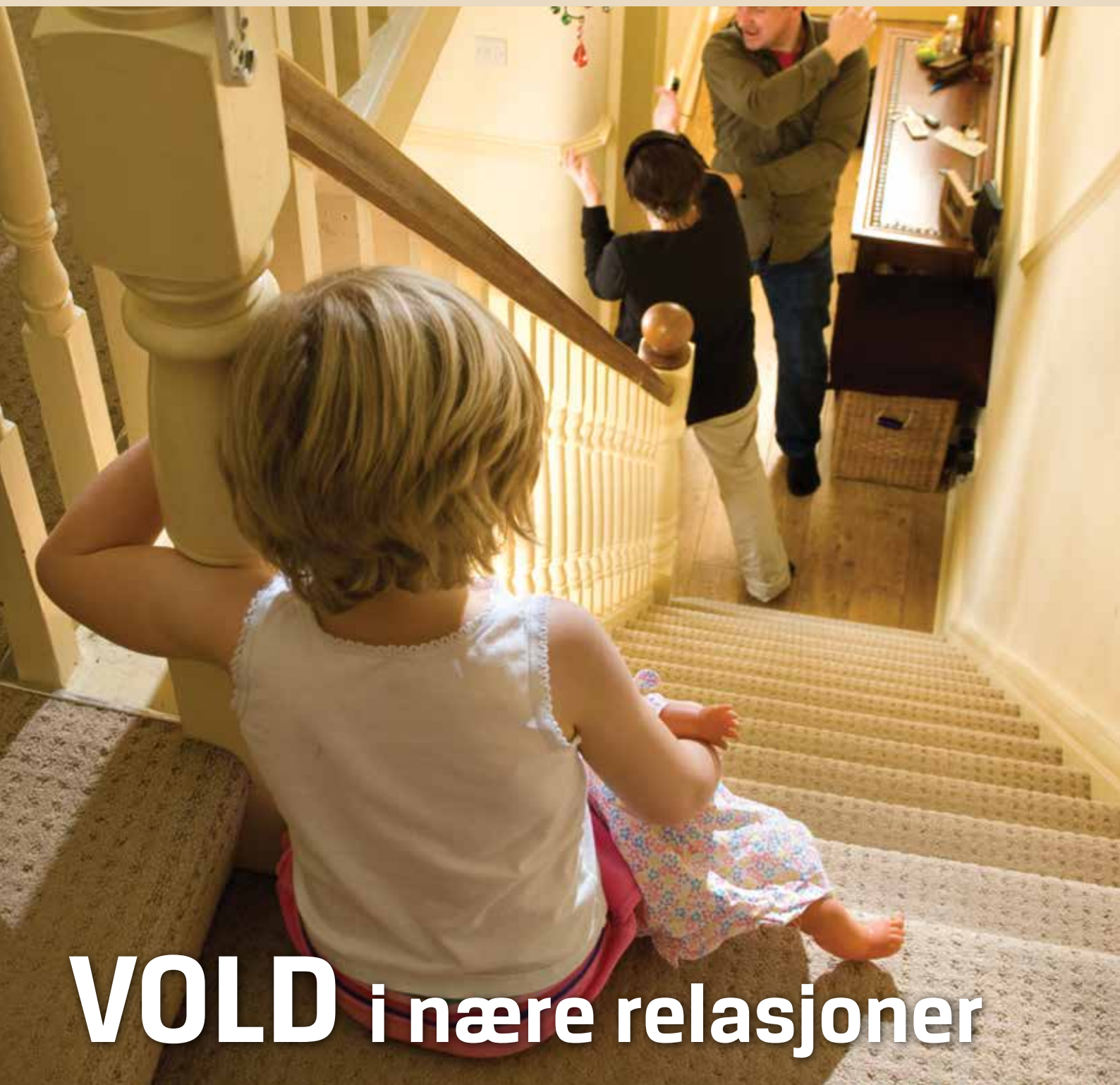

Kvinner & FAMILIE

Nr. 1/2013

MEDLEMSBLAD FOR NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

VOLD i nære relasjoner

Forside foto: Istockphoto

Kvinner & familie

Nr.1. 2013

127 årgang - Grunnlagt 1887

Redaktør

Lene Søgaard Gloslie

Utgiver:

Norges Kvinne- og familieforbund

Stortingsgaten 12, 0161 Oslo.

Telefon: + (47) 22 47 83 80

Telefaks: + (47) 22 47 83 99

E-post: post@kvinnerogfamilie.no

Annonser:

post@kvinnerogfamilie.no

Abonnement:

Kan bestilles hos utgiver: NOK 150,- pr. år.

Medlemmer av forbundet får bladet gratis

Design:

Cathrines cmykeri/chfuglei@gmail.com

Trykk: Wittusen&Jensen

Opplag: 4500

Redaksjonsrådet:

Lene Søgaard Gloslie:

redaktor@kvinnerogfamilie.no

Pernille Prøitz Jørgensen:

pernille@kvinnerogfamilie.no

Sonja Kjør laug:

sonja@kvinnerogfamilie.no

Elisabeth Rusdal:

elisabeth@kvinnerogfamilie.no

Internettadresse:

www.kvinnerogfamilie.no

Frist for stoff: 29. april.

Ettertrykk og kopiering av Kvinner & families stoff og annonser er ikke tillatt uten etter avtale.
ISSN NR: 1891 - 7992

Norges Kvinne og familieforbund

Hensikt: Styrke familiens posisjon gjennom tiltak som gir tid og mulighet til omsorg for hverandre.

Visjon: Anerkjennelse av kvinners ulike valg gjennom livsfaser. Verdssetting av familien som bærebjelke i utviklingen av et godt samfunn.

K&F er tilsluttet:

Nordens Kvinneforbund (NKF)

Associated Country Women of the world (ACWW)

KFB (Kvinnens frivillige beredskap)

FOKUS Forum for Kvinner og Utviklings-spørsmål

Grønn Hverdag

Leder

Elisabeth Rusdal

Forbundsleder

Kjære medlem!

Når dette leses er vi allerede godt i gang med 2013. Årsmøter i lag, gruppe og krets står for tur. I tillegg til dette er vi i gang med en ny landsmøteperiode. Vi har bak oss et entusiastisk og svært engasjert landsmøte. Det ble mange debatter, og gode debatter. I bunnen av debattene lå viljen og det sterke ønske om å bringe forbundet videre opp og frem. Samtidig var det et stort engasjement for å komme med saker som kan bidra til utviklingen av morgendagens samfunn.

Vi kan ved slutten av 2012 glede oss over et medlemstall bedre enn vi hadde forventet ved starten av året. Det gir enda sterkere tro på at vi har en funksjon og at våre saker er viktige. Ikke minst er det tegn på at lagene, gruppene og kretsene gir bidrag som folk setter pris på og vil være en del av.

Nyhetsbildet preges dessverre stadig oftere av vold og overgrep. Mitt inntrykk er at det i økende grad skjer vold/overgrep i de nære relasjoner. Det er skremmende og gir grunnlag for refleksjoner. Jeg tror at all verdens lover, forskrifter og regler kan begrense utviklingen noe, men på ingen måte stanse den. Der handler det om deg og meg – om hvilket samfunn vi ønsker, om hvordan vi er mot hverandre. Det handler også om å våge å si fra når vi opplever noe som ikke er greit. Det handler om å bry seg og ta tak når noen utsettes for vold eller overgrep. Det handler om at vi som voksne må være gode rollemodeller.

For å minne om vold og betydningen av at vi kjemper mot dette, er det etter hvert kommet flere symboler. Det siste er den røde knappen. FN har laget sin kampanje – hver måned den 25. skal vi ha på oss noe oransje. Her i Norge skjer utfordringen fra FN i regi av FOKUS – Forum for kvinner og utviklingsspørsmål. Og i lengre tid har FOKUS den 25. hver måned utfordret og delt ut oransje t-skjorter til partiledere, stortingsrepresentanter og andre samfunnsstopper. 25. februar var det vårt forbunds ledelse som fikk æren. En utfordring vi tok imot på vegne av forbundet og alle våre medlemmer. La oss den 25. hver måned ta oransje på oss. La oss i hverdagen våge å ta opp kampen mot vold og gi vårt bidrag i form av å skape gode og trygge nærmiljøer!

Når man har vært utsatt for noe – hva da? Ikke alltid er det hjelpeinstanser som kanskje er det

som trengs mest. Dessverre ser vi og at det kan være lang ventetid for å komme til. Da gjelder det å kunne tenke gjennom hva en selv kan gjøre. Kjenner vi noen som har det vanskelig, så handler det om å ta kontakt, vise at man bryr seg og gjerne hjelper. I forrige nummer av bladet hadde vi noe om dette. I denne utgaven tar vi mer for oss hva en selv kan gjøre for å komme videre.

Vold og overgrep er helse spørsmål som er viktige. Helse har i lang tid preget den politiske debatten. Forbundet har og vil også i fremtiden, delta i denne debatten. Vi har vært ganske skarpe noen ganger, noen vil kanskje si for skarpe. Vi tror det har vært nødvendig. Vi sa allerede i januar 2011 at dersom ikke helseministeren bremsset gjennomføringen av sammenslåingen av sykehusene i Oslo-området og gjennomføringen av samhandlingsreformen, så kunne liv gå tapt. Vi ble møtt med taushet og oppgitt hoderysting. I dag ser vi hva som skjer. Nå er det å håpe at man tar tak og stanser opp, finner ut hva som er feil, og så ser på løsninger. Det er ikke sikkert at helsesektoren trenger nye og omfattende reformer. For å kunne behandle må man stille diagnose og finne ut hva som er feil. Først da kan behandlingen starte med riktig medisin. La oss håpe at det snart skjer.

2013 markerer også 100-års jubileet for kvinners stemmerett. Sterke og modige kvinner gikk foran og banet vei. Landet rundt skal dette markeres. Jeg håper dere vil delta i dette viktige jubileet. Disse kvinnenes innsats var nødvendige og viktige bidrag for utviklingen av vårt samfunn. Nå er det opp til oss å fortsette arbeidet og ivareta den "arven" på beste måte.

Det dreier seg faktisk om landsmøteperiodens tema "Sammen framover – mer enn meg og mitt".

Jeg gleder meg over det nye året og de nye mulighetene vi har til sammen å skape en fremtid som dreier seg om mer enn ditt og mitt, og som handler om tiltak både nasjonalt og internasjonalt.

I dette arbeidet er vi alle like viktige.

Med vennlig hilsen

Elisabeth Rusdal

forbundsleder

Redaktør

Lene Søgaard Gloslie

Redaktør

Det er med stor glede jeg gjenopptar tråden som redaktør i Kvinner & Familie. Det er flott å være tilbake i en organisasjon som med stort engasjement setter viktige saker på dagsorden, saker som angår oss alle.

I denne utgaven har vi satt søkelyset på vold i nære relasjoner. Vold er så mye, den kan være psykisk eller fysisk. Resultatet er det samme, mennesker som lever i frykt der de skulle være tryggest, i sitt eget hjem. En illusjon vi lever med, er at volden ikke rammer nær oss. Den rammer ikke vanlige, norske kvinner. Vi kunne ikke ta mer feil. Alle kjenner vi noen som på noe vis har vært utsatt for vold.

Tre modige damer har med sin selvhjelpsgruppe gjort det til sitt mål å bryte tabuet. De bestemte seg for at den beste måten å hjelpe seg selv på, var å hjelpe andre. De siktet høyt, spente buen, og pilen falt ned på rett sted. De har blitt gjengangere i departementene. Folk lytter når de snakker. De har en erfaring de ønsker å bruke til å endre systemet. For systemet svikter.

Anmeldelser henlegges, lovene vi har, håndheves ikke i tilstrekkelig grad. Helsevesenet har ikke tilstrekkelig kompetanse, og hjelpetilbudene som finnes for voldsutsatte er få og vanskelig tilgjengelige.

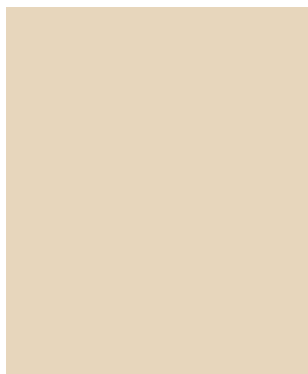
Noe er galt i et av verdens beste land å leve i.

Tankene jeg sitter igjen med etter det sterke møtet med disse kvinnene, formidles best med Arnulf Øverland ord. "Du skal ikke tåle så inderlig vel, den urett som ikke rammer deg selv". Vi må tåle å se, vi må tåle å være der, tørre å stille de åpne spørsmålene – uten fordømmelse – når vi ser at noen ikke har det bra.

For skamfølelse og fortielse går hånd i hånd. Og fortielse hindrer erkjennelse, av at noe er galt, også for den som blir utsatt for vold. Et riktig spørsmål – og en utstrakt hånd, kan være første skritt på veien ut av volden. La oss stille spørsmålene, og ikke bidra til fortielsen.

I forbundet, både sentralt og på krets- og lagsnivå har det skjedd mye spennende siden siste utgave av Kvinner & Familie. Vi kan blant annet formidle inntrykk fra en "førstereisdelegat" på landsmøtet, og fra Internasjonalt utvalgs prosjektreise i Kenya og Uganda. For at medlemsbladet skal kunne gjenspeile mangfoldet og initiativene som finnes på lokalplan, trenger vi din hjelp. Ta gjerne kontakt om du har nyheter fra ditt lag, eller din krets, som du vil dele med andre.

God lesning!

Innhold

Stemmerettsjubileet 2013	12
Smånytt	22
K&Fs beredskapsutvalg	27
Materiell fra Norges Kvinne- og familieforbund	28
Liste over K&Fs tillitskvinner	30

VOLD I NÆRE RELASJONER

Vi må bryte tabuet	4
Manglende tilbud i helsevesenet	6
Orange Day	7
Jus og rettigheter	8
Innenfor saksomslagene befinner det seg mennesker	9
Kan partner- og barnedrap avverges?	10

NYTT FRA FORBUNDET

Nordens Kvinneforbunds sommerkonferanse	14
Første gang på landsmøte	16

INTERNASJONALT UTVALG

Prosjektreise til Kenya og Uganda	19
-----------------------------------	----

KVINNERS HELSE

Fødetilbudet – Brukes det i en rå kamp mellom fagmiljøene?	23
--	----

Alle kjenner noen, så høyt er tallet på kvinner som er, eller har vært utsatt for vold. Den dagen du får mistanke om at en nabo, venn eller kollega er voldsutsatt – er du der da?

– Vi må bryte tabuet

AV: LENE SØGAARD GLOSLIE

Hun sitter med ryggen mot vinduet. Utstråler trygghet, selvtillitt, styrke. Det er ikke et "offer" som møter meg. Allikevel har hun vært utsatt for overgrep siden hun lå i mors liv. For første gang har hun bestemt seg for å gi vold i nære relasjoner ikke bare en stemme, men også et ansikt – sitt eget.

Hennes historie er sterk, men dessverre ikke unik. Det unike er at hun har kommet

Grace Adelaide Andersson (Foto: Lene Søgaard Gloslie)

seg videre i livet, at hun har klart å legge overgrepene bak seg. Den kvinnen hun var for få år siden ville aldri sittet med ryggen til et vindu.

Hun dveler ikke ved volden hun har blitt utsatt for. I løpet av samtalen dukker ord som voldtekt, slag og psykisk mishandling opp, men hennes nye liv er ikke historien

om det som har vært. Det er som det er. Fortiden kan hun ikke gjøre noe med. Fremtiden og livet hennes nå handler om noe annet. Om å hjelpe andre, om å skape endringer. Noe er galt med samfunnet når voldsutsatte kvinner ikke får hjelp, når volden "arves" i generasjoner. Når volden mange kvinner lever med bak lukkede dører, er tabu.

– Mange av mødrene til de kvinnene som er på krisesentre i dag, var der selv for 20 – 30 år siden. Det er også gjerne sønner av mødre utsatt for vold, som utøver vold i dag. Volden kan være flergenerasjonell. Jenter som vokser opp med vold, har en stor sjanse for selv å bli voldsutsatte, forteller Grace Adelaide Andersson. Hun vet. Hun er en av dem.

TAUSHETSSPIRALEN

Hun var i fornektelse. Når venner ble opprørte over at kjæresten behandlet henne dårlig, forsvarte hun ham, trakk seg unna dem. Deres opprørthet føltes som kritikk.

Med bakgrunn i egne erfaringer, jobber selvhjelpsgruppen til Grace Adelaide for nødvendige endringer i hvordan samfunnet forholder seg til vold i nære relasjoner:

- Kunnskapsoppdatering om hva vold i nære relasjoner er, og hva det innebærer for den enkelte. Konsekvenser det har for den enkelte, samt samfunns-, sosial-, og helseøkonomisk
- Bryte med tabuet og dermed også skam
- Større satsing på vold i nære relasjoner fra alle departementer; mer kunnskap, inn som eget fag med egen læreplan til de utdanningsinstitusjonene som har studenter som KAN komme til å treffe personer utsatt for vold
- Samkjøre helseetaten – har du vært på legevakten for skader, så får fastlegen beskjed
- Ikke henlegg saker, men gi dom slik at vi kan få praksis
- Bruke lovverket som allerede eksisterer
- Se hver voldsutsatt som individ og gi henne/han den hjelpen hun/han trenger, da dette er ulikt fra individ til individ

– Ofre for vold i nære relasjoner nekter ofte for at de er utsatt for vold. Samtidig som de ikke klarer å ta inn over seg realitetene, er de tett knyttet til overgriper og trenger på et vis å beskytte ham. De lever med en overgriper som er dyktig på å fremstille seg selv som offer, og som ofte truer med selvmord om de går, forklarer Grace Adelaide.

– Fordi ofrene er traumatiserte, rettferdiggjør de ofte handlingene som er gjort mot dem. De føler ofte avsky for egen svakhet, og føler de har fortjent det de blir utsatt for. Derfor er anerkjennelse av å være utsatt for vold det første nødvendige steget på veien ut av volden.

Før anerkjennelsen, er det vanskelig å snakke. Å sette ord på ubehaget, følelsen av at noe er galt, blir for tungt. Det er lettere å leve hverdagen om en ikke ser virkeligheten som den er.

– For å komme ut av en offerrolle må en virkelig klare å føle på sine traumatiske opplevelser. Akseptere det som har skjedd – og slutte å søke svar andre steder, understreker Grace Adelaide.

UT AV VOLDEN

Hun hadde vært utsatt for psykisk og fysisk vold gjennom barndommen, kjærestevold som ungdom og som voksen. Hun kom til et punkt da hun måtte ta et valg.

– Veien ut av offerrollen startet med en beslutning. Jeg bestemte meg for å ta livet mitt tilbake, sier Grace Adelaide.

Hun hadde flyktet fra tidligere kjæreste og Oslo, og satt uten et nettverk på Nøtterøy. Det var vanskelig å gå ut og møte folk. Det tilforlatelige spørsmålet om hvorfor hun hadde flyttet dit, var for vanskelig å svare på. Samtidig ser hun tilbake på tiden på Nøtterøy som kanskje den mest lærerike i livet. – Jeg lærte noe om å forlate et miljø som ikke var bra for meg. Å ta vare på de menneskene som var gode for meg, og å vende ryggen til de andre.

Beslutningen om å ta livet tilbake førte til at hun flyttet tilbake til Oslo. Selvhjelpsgruppen som var startet gjennom Krisesenteret i Oslo ble hennes ryggrad. – Vi deler en ryggrad, vi tre som er tilbake i gruppen som var den første som ble startet via Oslo Link. Vi kan se hverandres dårlige valg, men vi anklager ikke. Vi bygger hverandre opp.

SELVHJELP FOR ENDRING

De ville noe mer. Selvhjelpsgruppen ble ikke bare et sted der de kunne dele vonde erfaringer med noen som forstod, men i stadig større grad et sted der de snakket om problemene de møtte i de ulike

instansene de måtte forholde seg til. For å hjelpe seg selv, ble det viktig å jobbe for å hjelpe andre. De hadde en erfaring, og de ville ha endring. De spente buen, siktet høyt, og pilen landet i departementene.

– Vi har kjent på håpløsheten når politiet avviser å hjelpe utenom kontortid, når beskjeden er at du vil få hjelp dersom datteren din blir voldtatt, eller du selv blir drept. Vi vet hvor vanskelig det er å holde rede på hvilke etater som må kontaktes, når planleggingshorisonten er maksimalt fem timer frem, fordi om fjorten dager er du kanskje død. Vi vet hvordan det er å ikke kunne forlate en overgriper, fordi du da mister all kontroll. Fordi alt blir uforutsigbart, og du ikke lenger kan forutsi når volden kommer.

De har møtt forskere, politikere og media. For å bevisstgjøre, for å endre holdninger og for å skape endringer i forhold til hvordan samfunnet ivaretar voldsutsatte. De spør ikke, de krever endringer. Kunnskapen de har er unik, og de vil ha den på læreplanen. De fremstår ikke som ofre, de er voldsutsatte.

ANERKJENNELSE, IKKE TILGIVELSE

– Jeg tror ikke på tilgivelse. Ikke som veien ut av overgrep. Å tilgi, er å "gi til" overgriper enda mer enn han allerede har tatt fra sitt offer. Det jeg tror på er anerkjennelse og aksept av at dette har faktisk skjedd, at det ligger i fortiden og at nå går veien videre, sier Grace Adelaide.

Senere, når en har satt fragmentene av livet sammen igjen, og blitt en hel person, kan tiden komme da en er klar for å tilgi. På den måten gir en tilbake til overgriper de hendelsene han har begått mot oss, i form av at de tilhører ham, og ikke oss.

Det kan være viktig å få kompensasjon for det som har skjedd fra overgriper. En kompensasjon kan bidra til at den voldsutsatte klarer å legge fra seg tanker om hevn, og kan bruke energien sin til å bygge opp seg selv og sitt liv, istedenfor å la energien fortsette å gå til overgrepene og overgriper.

– Ofte tenker en på hevn, på å ødelegge og gjerne også se overgriper død, for å klare å komme seg ut av det, men dette er helt klart en illusjon. Disse tankene er overgrepstanker, som viser at offeret har fått overgrepsenergier på grunn av påkjenningene ved å være offer.

Den vanskelige oppgaven er isteden å lære seg å bli glad i seg selv. Kanskje må en lære på nytt hva kjærlighet er. Lære at kjærlighet ikke er vondt og noe en må ofre seg for, men at det er noe godt som deles mellom to likestilte mennesker.

Grace Adelaide Andersson praktiserer flergenerasjonell terapi, med familiekonstellasjoner som utgangspunkt. Konstellasjoner er korttidsterapi med langtidsvirkning. Ved siden av å jobbe som konstellatørterapeut, holder hun foredrag om vold i nære relasjoner på bestilling, og jobber med selvutviklingsgrupper.

Grace Adelaide er ferdig utdannet terapeut gjennom Hellinger instituttet i juni 2013. Hellinger Instituttet i Norge er det eneste akkrediterte utdanningsstedet (av tyske DGfS) i Norden som underviser i flergenerasjonelle traumeteorier. For mer informasjon, se www.hellinger.no. Grace Adelaides praksis befinner seg i Sporveisgaten 29 i Oslo, graceadelaide@online.no.

Hun er også igangsetter av selvhjelpsgrupper, kurset av Selvhjelp Norge. Hun hjelper til med oppstart av gruppene, og deltar de første fem gangene. Dette er gratis for deltakerne.

– En må bestemme seg for at dette vil jeg ikke være med på mer. Innse at vi har fått dette livet for å leve det som best vi kan. Vi bestemmer over eget liv, og vi har selv alt vi trenger inni oss, og trenger ikke å hente styrke og anerkjennelse fra andre. Alle relasjoner en går inn i skal være en vinn – vinn relasjon. Først da er det balanse, sier Grace Adelaide.

FRA VOLDSUTSATT TIL TERAPEUT

Hun har tatt erfaringene sine videre. Vendt voldsopplevelsene og veien ut av volden til handling, til en styrke. Hennes nye liv er bygget på erfaringene fra det gamle. I sin terapipraksis i Homansbyen ønsker hun voldsutsatte velkommen. Til gruppeterapi, eller til enetimer. Til å lære anerkjennelse, til å bygge opp livet på nytt.

– Jeg har lært mye i min kontakt med helsevesenet. De ufarlige spørsmålene – som "hvordan har du det?" er automatiske spørsmål. De får automatiske svar. For å stille de riktige spørsmålene, må en spørre med hjertet, sette av tid, og være tilstede. Jeg tror det ville ha hjulpet meg den gangen, om noen stilte meg spørsmålet "hva er din drøm?" Spørsmål som åpner. Som ikke fordømmer.

Manglende tilbud i helsevesenet for voldsutsatte

- Det er et paradoksalt gap mellom viljen til å sette vold i nære relasjoner på dagsorden, og viljen til å tilby voldsutsatte et eget behandlingstilbud.

AV: LENE SØGAARD GLOSLIE

Marie Haavik, psykolog i Alternativ til vold Oslo.. (Foto: Lene Søgaard Gloslie)

– Etter 22. juli var det et veldig fokus på traumer, og å tilby hjelp til de utsatte der. Det var bra! Men det er vanskelig å få øye på det samme behandlingstilbudet til mennesker utsatt for vold i nære relasjoner, sier Marie Haavik, psykolog i Alternativ til vold Oslo.

Hun tror ansvaret man tillegger den voldsutsatte, og det tabuet som omhyller vold i nære relasjoner, kan ligge til grunn for dette. Vold er ubehagelig, noe vi kvier oss for å ta tak i.

UTYDELIG HJELPEAPPARAT

– Det må bli lettere å vite hvor man skal henvende seg om man er utsatt for vold, sier Haavik.

Med forbehold om geografiske forskjeller, tror hun ikke folk alltid får den hjelpen de har behov for. Haavik ser behovet for et spesialisert tilbud. Hun anbefaler voldsutsatte å ta kontakt med sitt lokale RVTS – Ressurssenter om Vold, Traumatisk stress og Selvmordforebygging, som driver overordnet veiledning og kompetanseutvikling.

– Med fagteam i hver region i landet

burde de kunne gi svar på hvem i de ulike regionene som har kompetanse på behandling av voldsutsatthet, og hvor man bør henvende seg.

BAGATELLISERER VOLDEN

– Omgivelsene kan bli veldig sinte på den som er utsatt for vold. Mange spør den utsatte: "Hvorfor går du ikke?" Ingen spør utøveren. "Hvorfor går ikke du?" Det er vanskelig for de utenfor å se mekanismene i et voldsforhold. Samtidig kan den voldsutsatte isolere seg, eller bli isolert. Det kan være lett å tenke at hun kanskje ønsker å være i et voldsforhold, sier Haavik.

Den voldsutsatte kan bruke mye mental kapasitet på bare å holde det gående i hverdagen. I det som oppleves som en låst situasjon er det vanskelig å se hvordan man kan komme seg ut av det.

– Voldsutsatte kan bagatellisere volden de opplever, eller tenke at "det var jo bare den ene gangen". Dette er mekanismer for å unngå å tenke på at man utsettes for vold. For personer rundt kan dette være vanskelig å forholde seg til. Det viktigste man kan gjøre, er å fortsette å være der, å være tydelig på hva man mener, også det at man blir sint og redd, men allikevel ikke dømme. Å blande seg, og ringe politiet eller barnevernet hvis vedkommende selv ikke orker det selv, kan være viktig, sier Haavik.

Bruddfasen i et voldsforhold kan være farlig. Da er det størst sannsynlighet for at volden eskalerer. Redselen kan være stor for å bryte helt – det kan oppleves som for farlig. Den voldsutsatte kan bli redd for å ikke ha kontroll over hvor voldsutøveren er, eller om han er sint eller ikke.

– For den som blir voldsutsatt og for mennesker rundt er det viktig å tenke sikkerhet, og vurdere risiko for ny vold. Om du utsettes for vold og er redd: Dra på krisesenter, eller kontakt politiet, sier Haavik.

ULIKE FORMER FOR VOLD

Det finnes mange former for vold. Haavik mener det er bekymringsverdig at mange ser ut til å avgrense vold til å gjelde bare for den fysiske volden.

– Vold kan være psykisk, som ved trusler, utskjelling, kontrollering og overvåkning. Vold kan også være seksuell, materiell, eller økonomisk. Volden kan også være latent – der det har vært fysisk vold tidligere kan et sint blikk fra voldsutøveren være nok til å gjøre den voldsutsatte redd igjen.

Materiell vold kan være å kaste ting, knuse gjenstander eller slå i bordet. Økonomisk vold skjer der man for eksempel blir truet til å være kausjonist, eller noen tar over lønnen til en annen.

Norsk institutt for by- og regionsforskning (NIBR) foretok i 2005 den første norske omfangsstudien av vold i nære relasjoner. Den avdekket at hver fjerde kvinne over 15 år har opplevd at ektefelle eller samboer har anvendt fysisk makt minst en gang.

HELSEVESENETS ANSVAR

– I hjelpeapparatet bør man være åpen for at det finnes flere voldsformer. Man bør også stille spørsmål om vold, og vise at man ønsker å høre på og ta imot det som blir fortalt, sier Haavik.

Hun har selv tidligere jobbet poliklinisk, og opplevd å treffe både voldsutsatte og voldsutøvere.

– Jeg tok ikke tak i volden – jeg skjønnte ikke hvor viktig den var i livet til pasientene mine. I stedet fokuserte jeg på symptomene deres, som angst og depresjon. I dag vet både jeg og andre mer om hva vold kan gjøre med et menneske. Vi vet også mer om hvordan vi skal behandle det. Jobber du på poliklinikk for voksne, bør du vite noe om vold og traumer. En svært stor del av pasientgruppen der har opplevd det, sier Haavik.

Orange day

25. februar markerte Norges Kvinne- og familieforbund FNs kampanje mot vold mot kvinner

Forbundsleder Elisabeth Rusdal, nestleder Sonja Kjølraug og organisasjonssekretær Pernille Prøitz Jørgensen tok utfordringen på strak arm da FOKUS utfordret K&F til å trekke i oransje t-skjorter.

Den 25. i hver måned er Orange Day. Dagen markeres for å skape oppmerksomhet rundt ett av vår tids største menneskerettighetsbrudd: vold mot kvinner.

Hver tredje kvinne i verden blir utsatt for seksuelle overgrep eller andre former for vold i løpet av livet. Overgrepene skjer i alle kulturer og sosiale lag, mot så vel små jenter som voksne kvinner. Volden finnes overalt.

I 2008 tok Ban Ki-moon, FNs Generalsekretær, initiativ til kampanjen SayNo, UNiTE to end violence against women. Denne kampanjen markeres den 25. i hver måned som Orange Day, ved at folk kler seg i noe oransje for å sette fokus på vold mot kvinner.

Her i Norge skjer oppfordringen fra FN i regi av FOKUS – Forum for kvinner og utviklingsspørsmål. Partiledere, stortingsrepresentanter og andre samfunnsstopper har båret oransje t-skjorter, den 25. februar var det vårt forbunds ledelse som fikk æren.

– Dette var en utfordring vi tok imot med stor glede, på vegne av forbundet og alle våre medlemmer. La oss den 25. hver måned kle oss i oransje. La oss i hverdagen våge å ta opp kampen mot vold og gi vårt bidrag i form av å skape gode og trygge nærmiljøer! oppfordrer forbundsleder Elisabeth Rusdal.

Forbundsledelsen oppfordrer herved alle lag og kretser til å markere Orange day hver måned.

(Kilde: FOKUS)

Jus og rettigheter

Det er en grunnleggende menneskerett å leve et liv uten vold eller frykt for vold. For tusenvis av kvinner og barn er det å bli utsatt for vold og overgrep fra en person de i utgangspunktet trodde de kjente og hadde tillit til, likevel en del av hverdagen.

AV: TRUDE STORMOEN OG MARTHE HAAVIND

Det har i de senere år vært et større fokus på familievold. Straffeloven er blitt endret slik at de som blir utsatt for slik vold er gitt et spesielt vern. Strafferammen er skjerpet, og offerets stilling er styrket ved blant annet utvidet rett til bistandsadvokat og utvidet rett til voldsoffererstatning.

Vår erfaring er at det også har vært en økning av saker som omhandler vold i nære relasjoner. Likevel er det trolig mange som ikke melder fra om mishandlingen. Det er nok ulike grunner til dette, men vårt inntrykk er at mange ikke er klar over hvilke rettigheter de har og hvordan de skal gå frem.

Eget straffebud som retter seg mot vold i nære relasjoner (straffeloven § 219)

I straffeloven er det inntatt et eget straffebud som omhandler vold i nære relasjoner. De generelle bestemmelsene i straffeloven fanger ikke like godt opp kompleksiteten ved denne typen overgrep. Bestemmelsen omfatter også psykiske krenkelser, som ikke fullt ut omfattes av de generelle straffebudene.

Vold i nære relasjoner omfatter fysisk og psykisk vold, mishandling, trusler, kjønnslemlestelse, tvangsekteskap, seksuelle overgrep og andre lignende krenkelser mellom tidligere eller nåværende ektefeller/samboere/kjærester, barn, barnebarn, foreldre, fosterbarn, stebarn og adoptivbarn.

Barn er gitt selvstendig rettslig vern

Ofte er det barn som er offeret ved familievold. Særlig alvorlig er det når mishandlingen begås av personer som i utgangspunktet skal gi barnet den nødvendige trygghet og omsorg. For barn kan de psykiske konsekvensene bli både omfattende og langvarige. Barn er gitt et selvstendig rettslig vern mot fysisk og psykisk vold og omsorgssvikt etter bestemmelsen i straffeloven § 219. I 2010 avsa Høyesterett en dom (Rt-2010-949) som medfører at også barn som er vitne til vold mellom foreldrene omfattes av bestemmelsen. Barn har selvstendig krav på bistandsadvokat og selvstendig krav på oppreisning.

RETT TIL BISTANDSADVOKAT

Ofre for familievold har rett til bistandsadvokat både ved vurdering av anmeldelse, under etterforskning og i forbindelse med straffesak mot gjerningspersonen. Bistandsadvokaten kan hjelpe med å kreve erstatning og oppreisning, og er i tillegg kontaktperson overfor politiet. Ikke sjelden er den som utsettes for vold redd for gjerningsmannen, og har behov for beskyttelse mot denne. Bistandsadvokaten kan da be politiet iverksette ulike tiltak; voldsalarm, hemmelig adresse/telefonnummer, illeggelse av besøksforbud eller annen beskyttelse fra politiet.

Krav om erstatning og oppreisning kan tas med i straffesaken. Dersom det ikke blir noen straffesak kan erstatning/oppreisning innvilges av kontoret for voldsoffererstatning.

Dessverre er det ikke alle som får den nødvendige hjelp. Dette har vært et tema for Advokatforeningen, som har påpekt at det kan det være tilfeldig hvorvidt ofre får bistandsadvokat. Dette gjelder særlig ved vold i nære relasjoner. Man kjenner til tilfeller hvor man mener politiet helt bevisst har benyttet § 219 nettopp fordi fornærmede skal kunne få oppnevnt bistandsadvokat, mens det i andre tilfeller benyttes andre bestemmelser.

BISTANDSADVOKATEN BETALES AV DET OFFENTLIGE.

Den som er utsatt for vold i hjemmet har også gjerne behov for advokatbistand i forbindelse med skilsmisse, økonomisk oppgjør og barnefordeling. I slike saker kan man få dekket sine advokatutgifter av det offentlige etter en økonomisk behovsprøving.

Marthe Haavind er advokat i Langseth Advokatfirma DA

Trude Stormoen er advokat og partner i Langseth Advokatfirma DA

Barna har et eget vern i barneloven mot samvær og bosted som kan være til fare for psykisk og fysisk helse. Foreldre som reelt frykter at barna deres blir utsatt for vold og overgrep skal kunne stoppe samvær.

HVORDAN SIKRE BEVIS

En av grunnene til at mange ikke ønsker å anmelde vold i nære relasjoner er frykten for ikke å bli trodd. Man kan sikre bevis ved å ta bilder av skader og ved å få journalført det som har skjedd hos lege/psykolog. I tillegg kan man føre bevis ved vitner og sin egen forklaring. Stadig mer aktuelt blir det å benytte uttalelser foretatt via sosiale medier (sms, facebook o.l.) som bevis i denne typen saker. Bistandsadvokaten vil også kunne be politiet foreta nødvendige etterforskningsskritt for å sikre bevis.

Skole, barnehage og barnevern har plikt til å melde fra ved mistanke om vold. Opplysninger fra disse instansene kan også brukes som bevis.

Vi oppfordrer uansett alle til å melde fra dersom man selv opplever vold i nære relasjoner eller mistenker at andre er utsatt for dette. En advokat vil kunne gi råd om hvordan man bør gå frem.

Langseth Advokatfirma DA er en av K&Fs samarbeidspartnere. Avtalen gir medlemmer av K&F rabatt ved behov for advokatbistand. Advokatfirmaet tilbyr rådgivning og prosedyrebistand innenfor de fleste sentrale rettsområder. Firmaets hovedmål er å kunne tilby klientene god og kostnadseffektiv service med personlig oppfølging av advokater med spesialkunnskap innenfor det aktuelle rettsfelt. www.langsethadvokat.no.

– Innenfor saksomslagene befinner det seg mennesker

Mennesker som er avhengige av at politiet har evne, vilje og ressurser til å forebygge relasjonsvold.

AV: LENE SØGAARD GLOSLIE

Vold i nære relasjoner er et prioritert saksområde i Oslo, og Stovner politistasjon er et foregangssted for dette arbeidet. Dag Simen Grøtterud, familievoldskoordinator ved Stovner politistasjon i Oslo har i over ti år jobbet med denne problematikken. Da han startet, ble vold i nære relasjoner ansett som husbråk. I dag ses det på som alvorlig kriminalitet.

I 2004 falt første banebrytende høyesterettsdom som vektla fysisk og psykisk vold, og belastningen ved å dele bord og seng med overgriper.

I arbeidet med vold i nære relasjoner benytter Stovner politistasjon risikovurderingsverktøyet SARA.

– Før gikk det på magefølelsen, politiet gjorde vurderinger av folks liv og helse basert på ryggmargsrefleksen, sier Grøtterud, som ser få tilbakevendende saker i familievoldssaker der dette verktøyet har blitt satt i system.

En fersk beslutning har medført at det skal opprettes særskilte familievoldsgrupper på hver politistasjon i Oslo. Gjennom prosjektet på Stovner har politiet sett et gevinstpotensial. Samtlige politistasjoner skal bekjempe vold i nære relasjoner etter denne modellen.

For å arbeide med vold i nære

relasjoner, fordres både egnethet og kompetanse. Oslo er en voksende by, av 2839 anmeldelser som gjaldt vold i 2012, gjaldt 826 saker fysisk vold i nær relasjon. Dette viser en gradvis økning i anmeldelser som omfattes av paragraf 219, om vold i nære relasjoner, men sett i forhold til befolkningsvekst, kan det ikke sies å være en økning.

BEHOV FOR FLERE TILTAK

Etter internasjonale forhold har Norge igangsatt mange tiltak mot vold mot kvinner. Allikevel svikter det. Straffeloven definerer vold i nære relasjoner som alvorlig kriminalitet. Men lovverk er ikke nok.

– Vi må ha et bredt spekter av tiltak hvis vi skal lykkes i å bekjempe vold mot kvinner. Vold i nære relasjoner angår svært mange instanser. Ingen instans, og ingen etat vil lykkes i dette arbeidet alene, uttalte statssekretær Astrid Ås Hansen i Justisdepartementet, under Kontaktkonferansen 2013, arrangert av FOKUS.

Saker kommer ikke til domstolene i det omfang man antar volden har. Ås Hansen påpeker samarbeids- og samordningsutfordringer i allerede eksisterende hjelpeinstanser som et overordnet fokus videre. For at tiltakene skal gi individuelt tilpassede hjelpetilbud, men også tiltak mot utøver,

må samordning og kunnskap på plass. Varslere og samarbeidspartnere som utfyller politiets hjelpeapparat, må samarbeide for å få til gode løsninger.

– Ingen etat alene eier volden, eller kan alene løse problemet. Konsekvensen av den kunnskap vi nå har – er at vi trenger enda mer kunnskap, avsluttet Ås Hansen.

SARA-modellen (Spousal Assault Risk Assessment Guide) er basert på et sett med definerte spørsmål. Spørsmålene skal blant annet kartlegge voldsutøverens tidligere historie med partnervold, voldsutøverens sosiale og psykiske situasjon og partners sårbarhet. Ut i fra svarene på spørsmålene vurderes det hvor alvorlig volden er, hvilken risiko som finnes for fremtidige voldshandlinger og hvilke tiltak som i hvert enkelt tilfelle skal iverksettes for å forhindre nye voldsepisoder. Modellen er en forskningsbasert metode utviklet i Canada på 1990-tallet. Metoden erstatter ikke det profesjonell skjønnhet som politiet gjør, men er et supplement. SARA gir politiet et bedre grunnlag for å forebygge gjentakelser og nye episoder. (Kilde: Politi.no)

Kan partner- og barnedrap avverges?

Drapstallene i Norge har samlet sett vist en nedgang over noen år. Men antallet drap i nære relasjoner viser svakest nedgang.

Vibeke Ottesen er kriminolog og gjesteforsker ved CEES – Centre for Ecological and Evolutionary Synthesis ved Universitetet i Oslo. Her gjennomfører hun en PhD-avhandling om drap i nære relasjoner i Norge. Deler av hennes forskning har, gjennom Norges Kvinne- og familieforbund, blitt tildelt støtte fra ExtraStiftelsen.

AV: LENE SØGAARD GLOSLIE

– En opplevelse av å være i en krise ligger til grunn for partnerdrap begått av menn. Ved drap der menn dreper menn, som historisk har vært den største kategorien for drap, er det helt andre årsaker til drapet. Mens sistnevnte drap handler om konkurranse om ressurser og status, blir

partnerdrap utløst av livskriser, forteller Vibeke Ottesen, kriminolog og forsker på drap i nære relasjoner.

Ottesen forklarer nedgangen i drap der menn dreper menn, med økning i sosial mobilitet og utdanning blant unge menn. Samfunnsutviklingen har gitt nye muligheter og løsninger, noe som har bidratt til nedgangen. Når det gjelder part-

nerdrap, indikerer internasjonal forskning at en helt annen psykologi ligger til grunn. Og da trenger vi andre forebyggende tiltak.

KJØNN OG ALDER AVGJØRENDE

– Vi har foreløpig ikke forskning å vise til når det gjelder partnerdrap i Norge, og det kan være farlig å sammenligne seg med andre land. Allikevel er det mye som tyder på at noe av kunnskapen kan overføres til Norge. Vi vet at det ikke er tilfeldig når partnerdrap skjer, sier Ottesen.

Kjønn og alder har vist seg helt avgjørende både når det gjelder offer og gjerningsperson. For eksempel øker risikoen for partnerdrap med aldersforskjellen mellom mannen og kvinnen.

– Kvinner begår sjeldnere partnerdrap enn menn. Når det skjer, er det fordi mannen er en alvorlig trussel mot hennes sikkerhet, og det følger gjerne etter år med misbruk og vold. Internasjonalt ser vi en nedgang i tilfeller der kvinner dreper. Dette ses i sammenheng med at samfunnet har gitt kvinner muligheter til å komme seg ut av voldelige forhold, ved hjelp av tiltak som krisesenter og voldsalarm, men ikke minst på grunn av en økt sosial og økonomisk frihet.

Menn kan begå partnerdrap når de blir forlatt. Mannen kan ha en slags eierskapsfølelse overfor kvinnen, og dette er en av de psykologiske forklaringene for at de kan begå partnerdrap.

FAMILIEDRAP

– Menn som blir forlatt av sin partner, eventuelt opplever at de ikke lenger har tilstrekkelig økonomisk omsorgsevne, kan oppleve dette som en ekstrem krisetilstand. For noen er dette en så ekstrem krise, at en ekstrem handling som partnerdrap, familiedrap og selvdrap kan oppleves som eneste løsning. Menn tar avgjørelsen for sin familie, fordi de selv opplever en krise.

Det finnes ingen lavterskeltilbud for menn som opplever drapstanker. De blir gjerne gående alene med tankene, og noen av mennene kan også få tanker om selvdrap. Tanker som er tabu, som det sjelden snakkes om.

BRYTE DRAPSTABUET

– Jeg tror det er lite kunnskap innen

helsevesenet om drap og drapstanker. Tidligere var man redd for å så tanken, dersom man spurte noen i en vanskelig livssituasjon om de hadde selvmordstanker. Nå vet vi at det ikke stemmer, men at man ved å spørre kan hjelpe de som har hatt slike tanker til å se andre løsninger. Å spørre om noen har drapstanker er fortsatt tabubelagt, mener Ottesen.

Allikevel er det nettopp det Ottesen mener er nødvendig. Det gjelder ikke bare for helsevesenet, men også for nettverket rundt. Når menn etter et samlivsbrudd ikke snakker, men går for seg selv med tankene, er det viktig å våge å stille spørsmål. Uten å fordømme, men for å rekke ut en hånd. Å ha noen å snakke med kan bidra til å se andre løsninger.

Ottesen viser til forskning som avdekker at 80 % av menn har hatt drapstanker. Men 80 % begår ikke drap. Drap er sjelden. Et spørsmål i rett tid, og en åpen holdning til menn i faresonen kan bidra til å forhindre flere.

RISIKOMOMENTER VED BARNEDRAP

Internasjonal forskning viser et annet mønster i barnedrapssakene. Steforeldre er overrepresentert blant de som begår barnedrap, og risikoen er forbundet med at steforeldre flytter inn og overtar disiplinen i husstanden. Ottesen viser til drapet på Christoffer Kihle Gjerstad, som et eksempel på mønsteret som avtegner seg internasjonalt.

– Stefaren, eller stemoren har ikke samme følelse, empati og tålmodighet overfor stebarna, og investerer ikke så mye i barna. Dette kan vise seg i alt fra hvor mye penger husstanden bruker på mat, til om man tar på barnet bilbelte. Dette kan også gjelde for unge foreldre, sier Ottesen.

Om det samme mønsteret kan generaliseres til å gjelde også for barnedrap begått i Norge, vil vi få svar på når barnedrapsstudien Ottesen for tiden arbeider med ferdigstilles.

MEDIDEKNINGEN ENDRET

På tross av at også partnerdrap tilhører sjeldenhetene, kan vi gjennom media få inntrykk av at partnerdrap skjer oftere enn det faktisk gjør. Ottesen mener dette har sammenheng med endringer i mediedekningen.

Vibeke Ottesen mener forskning og det å bryte tabuer kreves for å få ned drapstallene i nære relasjoner. (Foto: Lene Søgård Gloslie)

– Mens media tidligere behandlet partnerdrap som en familietragedie, har mediedekningen de siste årene blitt mer inngående. Naboer blir intervjuet, og drapet verserer i mediene over flere dager. Jeg har opplevd å bli ringt opp av journalister samme dag, lenge før tiltalen er tatt ut – med spørsmål om hvem som har gjort det og hvorfor.

FOREBYGGING MULIG?

– Det er et stort behov for forskning på drap i nære relasjoner. Før vi har forskningen, vil det være vanskelig for samfunnet å skape løsninger som kan bidra til forebygging. Men allerede nå vet vi at mer åpenhet, istedenfor tabu rundt det å ha drapstanker, er første skritt på veien. Her kan vi alle bidra, når vi står nær noen som er i en vanskelig livssituasjon. Vi må våge å spørre. Vi sår ikke drapstanker ved å spørre. Om drapstankene ikke har vært der, vil ikke et åpent spørsmål frembringe slike tanker, avslutter Ottesen.

LOKALE ARRANGEMENT

Lokalt har Grete Nordbæk, pressekontakt i Elverum lag, lagt ned en stor innsats overfor egen kommune, med det resultat at Elverum kommune avvikler et 8.mars arrangement i samarbeid med Elverum lag.

- Vi skal også ha møte med internasjonalt utvalg i kommunen med det formål å få innvandrere til å stemme. De skal få informasjon, slik at de ser viktigheten av å stemme, forteler Nordbæk.

Stemmeretts-jubileet 2013

Hundreårsmarkeringen av norske kvinners stemmerett vil ikke forbigås i stillhet. Norges første kvinnelige Stortingspresident Kirsti Kolle Grøndahl ønsker velkommen til et år spekket med spennende arrangementer.

- Vi ønsker så vel regionale som nasjonale og internasjonale markeringer. Kolle Grøndahl trekker spesielt frem de fire hovedmarkeringene, men en rekke lokale initiativ vil sørge for at stemmerettsjubileet markeres landet rundt.

En storslått konsert i Kilden kulturhus i Kristiansand etterfølges av stemmerettsuka som strekker seg fra 11. - 20. juni. Denne forlengede uken innledes med markeringen av 11. juni, hundreårsdatoen for det enstemmige stortingsvedtaket som ga kvinner over 25 år alminnelig stemmerett. Den 20. juni markeres fødselsdagen til stemmerettens «mor» Gina Krogh.

Stemmerettsuka er avsatt til å feire de fire kvinnelige bautaene i norsk kvinnekamp på 1800 og 1900-tallet, Camilla Collett, Fredrikke Marie Qvam, Gina Krogh og Fernanda Nissen. I forkant av stortingsvalget skal det

gjennomføres en demokratikampanje, som har til formål å få flest mulig til å bruke stemmeretten sin ved valget. Kolle Grøndahl understreker at stemmerettsukas arrangementskomité ikke har det politiske som fokus, men ønsker å sette fokus på demokratideltakelse. Et av tiltakene for å motivere ungdom til å strømme til stemmeurnene, er en konkurranse for å lage beste stemmeretts-rap.

Stemmerettsuka ser også utover landets grenser, i form av blant annet den store internasjonale konferansen som FOKUS og PRIO arrangerer en 14. - 15. november. Sterke kvinnestemmer som Gro Harlem Brundtland, UN Womens leder Michelle Bachelet og Nobelprisvinnerne Shirin Ebadi og Leymah Gbowee er invitert til å sitte i panelene som skal diskutere kvinners rettigheter og politiske deltakelse internasjonalt. Sammenfallende med avisoverskriftene som satte gruppevoldtekter og vold mot kvinner i India på dagsorden, i forbindelse med gruppevoldtekten av Jyoti Singh Pandey, som døde av skadene hun ble påført etter at hun ble gruppevoldtatt av seks menn på en buss i Dehli, inntar den prisvinnende filmen Guabi Gang kinolerretene.

Det er laget fire korte filmer som presenterer Camilla Collett, Fredrikke Marie Qvam, Gina Krogh og Fernanda Nissen. Filmene finnes på Youtube, og de kan lastes ned fra www.stemmerettsjubileet.no.

Dette er en ærlig og direkte dokumentar om kvinneorganisasjonen Gulabi Gang, "den rosa gjengen", som forsøker å endre det patriarkalske samfunnet innenfra. Vi følger Sampat Pal, bevegelsens karismatiske grunnlegger og leder, inn i fattige landsbyer og støvete politikontorer på jakt etter rettferdighet og sannhet. Bevæpnet med rosa kjepper og utrettelig optimisme brøyter kvinneaktivistene seg fram gjennom eldgamle tradisjoner og feige forestillinger.

Filmen er en offisiell del av hundreårsmarkeringen av kvinners stemmerett, og kinovisning tilbys til organisasjoner tilknyttet FOKUS og stemmerettsjubileet. Kudos Familiy hjelper til med planlegging og gjennomføring av arrangementet.

Norges første kvinnelige stortingspresident Kirsti Kolle Grøndahl.
(Foto: Lene Sogaard Gloslie).

I tillegg til de store, vil det være mange mindre arrangementer over hele landet. For å finne en oversikt over det som skjer lokalt i de ulike fylkene, kan man gå inn på nettportalen www.stemmerettsjubileet.no.

En rekke konkurranser,

utstillingsmateriell og bøker er laget i anledning jubileet, som skal gi økt fokus på bruk av stemmeretten.

Arrangementskomiteen for stemmerettsjubileet har sett det som sin oppgave å inspirere til spennende diskusjoner og kulturopplevelser i de tusen hjem, forteller Kolle Grøndahl

"Skal vi nu foruden den indflydelse som kvinder har bag kulisserne, og som hun trods alt desværre alltid vil komme til at beholde, ogsaa give hende stemmeret, så vil det ikke blive til at holde ud."

Med disse ordene avviste Stortingsmannen Ole Olsen Malm kvinners stemmerett på prinsipielt grunnlag, da debatten om kvinners stemmerett var på sitt høyeste på begynnelsen av 1900-tallet.

Ås Kvinne- og Familielag ble stiftet den 30. mars 1909, og har lagt ned over 100 år i arbeid for lokalsamfunnet og som pådriver både politisk og samfunnsmessig. Kvinnene hadde ennå ikke fått alminnelig stemmerett og hadde derfor ingen direkte påvirkningsmuligheter. Vi leser i protokollen fra dette året at: "Slik påvirkning måtte skje gjennom mannens virksomhet, og han var ofte ikke villig til å diskutere samfunnsspørsmål med sin kone. Hun skulle ikke plage hodet sitt med den slags problemer".

Men kvinnene ville med. De ville ha stemmerett og siden bruke den. I Ås bodde Kaja Storjohan Isaachsen. Hun var prestedatter fra Oslo og søster til Marie Michelet som var formann i Oslo Hjemmenes Vel (stiftet i 1898), og hun ble i 1915 også stifter og formann i Hjemmenes Vel Landsforbund, senere Norges Husmorforbund. Kaja Storjohan Isaachsen var allerede i 1907 blitt valgt av Aas Herredsstyre til domsmann som eneste kvinne. Hun var småbarnsmor med fire barn under 10 år og en samfunnsengasjert dame som så kvinnenes muligheter. Som sin søster ville hun ha kvinnene med. Kaja Storjohan Isaachsen var en foregangskvinne i Ås og gikk i bresjen for kvinnenes stemmerett. Aas Kvindesaksforening stilte opp sin egen valgliste ved høstens valg i 1919. Dette var den første rene kvinnelisten ved noe valg i Norge. (Kilde: Ås Kvinne- og familielag)

Nordens Kvinneforbunds Sommarkonferanse

Norges Kvinne- og familieforbund i samarbeid med Hålogaland krets har gleden av å invitere til Nordens Kvinneforbund sin sommarkonferanse 14. – 16. juni. 2013 i Bodø, Norge.

Tema: Kvinner i vinden.

Det er nok mange - både norske og nordiske deltakere - som ikke har vært i Nord - Norge tidligere og vi tror det vil bli en fin opplevelse for alle.

Konferansen blir avholdt på Rica Hotel Bodø, Sjøgata 23, tlf: + 47 755 47 000 – e-post: rica.hotel.bodo@rica.no
Hotellet har en unik beliggenhet med havet og fiskebåter på hotellets ene side, og hjertet av byen med butikker og restauranter på den andre side.

Bodø har en fantastisk natur og har verdens sterkeste malstrøm – Saltstrømmen - som vi skal besøke. Der vil vi få både foredrag og omvisning på ca. 2,5 time.

Derfra går turen til Tuvsjyen og middag.
Der går vi tilbake til den behagligste delen av steinalderen, i jordgammer tar vi deg med flere tusen år tilbake i tid, og dere vil sanse historien og fortellingen som forløper samtidig med servering av lekker og naturlig mat. Hovedretten blir tilberedt i kokegrop, det betyr at de graver ned maten og steker den kun ved hjelp av varme steiner. Maten er godt innpakket og graves opp mens gjestene ser på.

På bussturen tilbake tar vi veien via Rønvikfjellet. Vi håper værgudene er med oss så vi får sjå midnattsola før vi kommer tilbake til hotellet.

Lyst til å være med oss?
– Dere er hjertelig velkomne.

NORDENS KVINNEFORBUNDS KONFERANSE Rica Hotel Bodø, Norge 14. – 16. juni 2013

"KVINNER I VINDEN"

Program:

Torsdag 13. juni

17.00

Ankomst/registrering.
Sosial samling for de som har kommet – frivillig

Fredag 14. juni

07.00 – 08.30

Frokost.

08.30 – 09.30

Registrering

10.00

Åpning

Velkommen til konferansen

v/ nestleder Sonja Kjørhaug, K&F

Åpningstale

"Medieprofilert – men viktigst av alt MOR"

Velkommen til Nordland ved fylkesmann

Hill Marta Solberg

Nordens president Elisabeth Rusdal

11.00

Foredrag "Kvinne, mediastorm og menneske"

12.00

Foredrag "Utradisjonelle val"

13.00

LUNSJ

15.30

Bussavgang til Saltstraumen med lokal guide, vi ender på Tuvsjyen der det blir middag

19.00

Middag på Tuvsjyen

22.00

Bussavgang tilbake til hotellet via Rønvikfjellet

Midnattsol - ved godt vær

Lørdag 15. juni.

7.00 – 8.30

Frokost

09.00

Lokalt arbeid i Norges Kvinne- og familieforbund
Innlegg fra lokallagene fra Hålogaland krets
Kaffepause

10.30

11.00

"Kvinner og barn i væpnet konflikt"

FNs sikkerhetsråds resolusjon 1325 og

tilleggsresolusjonene

12.30

LUNSJ

14.00

"Minner – flyktninger - og asylsøkerkvinner"

15.00

Uttalelse fra møtet

Fritid etter møteslutt lørdag - mulighet for "rusletur" i Bodø

20.00

Festmiddag på hotellet

Søndag 16. juni

07.00 – 8.30

Frokost

09.00

Foredrag "Nattergal"

10.30

Presentasjon av

Nordens kvinnekongress 2014

11.00

Avslutning

12.30

Lunsj

Praktiske opplysninger

Vi vil helst ha samla påmelding og innbetaling frå hvert av landene. Da slipper vi å betale så mye i bankgebyr! Legger ved påmeldingsskjema som vi bruker. De fleste kommer med fly til Bodø flyplass, det er ca 2,5 km til hotellet derfra. Det går buss, men en kan også ta taxi, dette må betales av den enkelte. Sjekk om det er mulig å få konferanserabatt fra ditt land. Det står på www.rica.no/konferanse/transport at Rica Hotels gir rabatt på transport til kurs og konferanse i Norge: Widerø gir inntil 35%rabatt på normalpris ved flyreise i forbindelse med kurs/konferanser hos Rica Hotels. Om noen ønsker å forlenge sin tid i Bodø må en ordne det selv ved å ta kontakt med hotellet. Det inngår ikke i konferanseprisen. På bussturen til Saltstrømmen – og tiden der – trenger vi gode sko og (varme) klær. Ingen festantrekk til den middagen. Kan sende en værrapport når tiden nærmer seg. Vi har dessverre ikke fått svar fra alle foredragsholderne enda, vi kommer tilbake med navnene når vi har fått bekreftelsen. Alle foredragene går som planlagt. Om det er noe som er uklart, så ta gjerne kontakt med meg. Ønsker dere alle hjertelig velkomne til Bodø!

Med vennlig hilsen
Sonja Kjølraug
Nestleder K&F

Klipp ut

PÅMELDINGSBLANKETT

Til Nordens Kvinneforbunds Sommerkonferanse, Norge
I Bodø 14.-16. juni 2013

Arrangør: Norges Kvinne- og familieforbund

Hålogaland krets (Ankomst Bodø 13. juni)

Påmelding sendes senest 15.mars 2013 til Sonja Kjølraug, Holteigvn.1 7, 6854 Kaupanger.N.

Bindende påmelding

Sted: Rica Hotel, Sjøgata 23, Bodø

Deltakers navn:.....

Adresse:.....

Telefon: **E-post :**.....

Lokallag :

Land:.....

Konferansepris: Kr. 5725,- pr. pers. i dobbeltrom (forbehold om valutaendring).

Kr. 6820,- i enkeltrom (forbehold om valutaendring).

Inkluderer 3 overnattinger fra torsdag - søndag. Alle måltider - (NB: ikke torsdag) - alle utflukter.

Ønsker å dele rom med:..... **Ønsker enkeltrom:**.....

Spesialdiett:.....

Ankomsttid:.....

Avreisetid:.....

Heile deltakaravgifta betalast ved påmelding - seinast 15.mars 2013 til:

Kontonr: 6034 05 07102 Merk: Nordens konferanseavgift.(husk avsenders navn)

Ta gjerne kontakt med meg!

Helsing Sonja Kjølraug. Tlf: + 47 97 51 59 71

E-post: sonja@kvinnerogfamilie.no

Første gang på landsmøte

Min reise til mitt første landsmøte i K&F var både lang og kronglete, men fryktelig kort!

AV: RANDI HINDSETH, LANDSMØTEDELEGAT, SØR-TRØNDELAG KRETS

I år 2000 ble jeg mamma for første gang. Bjerkehagen barnehage, som var foreldreid og beholdt medlemmer av Husmorlaget, ble raskt en oase med sitt tilbud for foresatte og barn under skolepliktig alder. Hver fredag spiste vi vafler og knyttet vennskapsbånd. I 2002 kom gutt nummer to, og valg av barnehage ble veldig enkel da jeg skulle søke inn treåringen.

I 2004 hadde begge guttene plass i verdens beste barnehage. Våren 2008 ble en vemodig avslutning i barnehagen.

Senere denne sommeren var overraskelsen stor da det viste seg at jeg ventet gutt nummer tre! I januar 2011 var vi igjen innenfor dørene i barnehagen.

Hva har så dette med Landsmøtet i Bergen 2012 å gjøre? I denne perioden melder jeg meg inn i K&F. På mitt andre

lagsmøte får jeg tilbud om å være med på Kretsårsmøtet. Her møter jeg kvinner bosatt og spredt fra den ytterste øy til den innerste dal i Sør-Trøndelag. Iveren og engasjementet mitt syntes nok rundt bordet, og når det blir snakk om landsmøtedelegater, plumper jeg ut med at "det skal jeg vel alltid kunne være med på". Lederen i laget vårt, Guri Hokseng og jeg skulle til Bergen. I min uvitenhet så jeg for meg ei helg nesten for meg selv, ei god bok og kanskje late morgenstunder.

LANDSMØTET

Frokosten blir en god start på fredagen. Kvinner med logo-nålen til K&F på brystet fyller matsalen, og hos noen er gjensynsgleden stor, og vises med varme klemmer og gode ord. Jeg aner en nærhet av kvinner som har lang erfaring i forbundet, kjenner en tilstedeværelse og føler at jeg hører til.

Etterpå går vi gjennom programmet, med Berit Fossum. Det går opp for meg at dette ikke blir noe særlig til frihelg. Vi blar oss igjennom sakspapirene som jeg kjenner at jeg er null forberedt på. Og en resolusjon – det aner jeg ikke hva er! Jeg bestemmer meg for å lære av gjennomgangen og det jeg har begitt meg ut på.

Ordfører i Bergen, Trude Drevland, åpner landsmøtet. Med vittigheter en nordlending i forkledning verdig, får hun fort fram latteren i en sal full av kvinner – og en mann. Fylkesvaraordføreren,

Mona Haugland Hellesnes, gir oss også noen velvalgte ord med inn i landsmøtet, og vektlegger viktigheten av arbeidet de frivillige lagene og foreningene i Norge utfører. Og med ordene: "Politikken kan aldri erstatte ei varm hånd", visste jeg at jeg satt på riktig side av bordet.

Forbundslederen vår, Elisabeth Rusdal, ønsker oss velkommen. Med sin iver og glød får hun meg virkelig til å finne god plass i stolen. Ordføreren i Bergen tar ordet igjen, og det jeg nå blir vitne til er helt magisk. En av våre kvinner, Anne Marit Hovstad, en rank og flott kvinne, får tildelt Kongens fortjenestemedalje. Jeg skjønner, bare ved å se på Anne Marit, at hun er en Kvinne med stor "K" og at hun har utrettet noe i livet! Trommeinnslaget på slutten av åpningen forsterker inntrykket mitt av hvor viktige vi er, alene som mødre og sammen som kvinner, i dagens verdenssamfunn. Tårene renner nedover naserota og jeg kjenner jeg er ydmyk av å få være en del av denne forsamlingen.

Videre er det rett på sak. Ordinære landsmøtesaker. Konstituering. Innkalling godkjennes. Vi blir presentert for forretningsorden. Saksinnleder har inntil fire minutters taletid i en saksinnledning, eller en kan ha ordet i inntil tre minutter i samme sak. Jeg har ingen planer om å stå ved talerstolen, så det skal nok gå bra, tenker jeg. En resolusjon er jeg fortsatt ikke sikker på hva er.

Alt blir plutselig så alvorlig, og nesten uoverkommelig. Jeg sier til meg selv at ja, jeg er fersk, men jeg er ikke den første, ei heller den siste ferskingen på et landsmøte.

Kveldsturen opp Fløibanen er fantastisk.

I forbindelse med vårt Landsmøte i Bergen;
19. – 21. oktober 2012 retter vi en stor takk til våre sponsorer:

Verneskospesialisten, for mer info: www.leopard.no
Hilsen fra Bergen og Midthordland krets og Hordaland krins.

Vi kommer ut på toppen, hvor vi blir møtt med buekorps! Været er nok ikke helt "vanlig for Bergen", med oppholdsvær og god utsikt ut over byen og havet. Bergensk fiskesuppa og god latter fyller magen. Et fyrverkeri av en dame geleider oss gjennom kvelden, feiende flott og morsom rett fra levra! Hun gav meg virkelig inspirasjon.

Saksbehandlingen starter tidlig lørdagen, og det er greit. Jeg har jo allerede skjønt at jeg ikke får lest noe særlig i boka! Årsmeldinger, regnskap, budsjett, vedtektsendringer og prinsippprogram, arbeidsprogram og resolusjoner. Nok en gang føles det som om jeg har tatt meg vann over hodet. Men det tar ikke lang tid før jeg forstår gangen i det hele, og føler at jeg mestrer min nye status som førstereisdelegat.

Kontingent, et brennhett tema. Det er mange som snakker engasjementet er så høyt at en ikke hører hva andre sier, ja da snakker vi viktig sak!

Sammen med delegatene fra Sogn og Fjordane, leverer vi fra Sør-Trøndelag inn et forslag om kontingenten. La oss nå betale det det er verdt, tenker vi. Jeg har ikke glemt dette med mikrofonen og talerstolen, men det til tross, dunker hjertet og ørene suser når det blir meg som skal opp å snakke til forsamlingen. Det går meg nesten hus forbi at jeg må vise tegn på at jeg ønsker å gå fram å si noe. Jeg kjenner stemmen forsvinne. Jeg mumler, føler jeg! Men jeg får fram det vi mener, og går tilbake på plass. Ops, jeg har gjort en feil. Jeg har skrevet "refusjon til lagene" på forslaget vi leverte, og det lager nesten litt uro i salen. Men vi får rettet opp skrivefeilen, for refusjonen skal selvfølgelig gå tilbake til kretsen. Landsmøtet godkjenner forslaget vårt.

Det er festmiddag med taler og velvalgte ord. Underholdningen blir en musikalsk reise gjennom Norges land. Og maten! En kulinarisk opplevelse. Mot slutten presenterer forbundslederen den mest erfarne og den ferskeste deltageren på landsmøtet. For min del var dette en ære, å få stå sammen med en dreven og godt voksen kvinne, i en sal full av vakre kvinner!

På søndag er det valg, opplesing og godkjenning av resolusjoner. Nå vet jeg endelig hva en resolusjon er, men jeg innrømmer at jeg søkte det opp for å få full forståelse!

Det ble ikke mye lesing og late morgenstunder. Jeg hadde likevel ei fantastisk og lærerik helg. Håper å få være med på landsmøtet 2014 også. "Sammen framover – mer enn meg og mitt."

Bergens ordfører, Trude Drevland overrakte Konges fortjenestemedalje til Anne Marit Hovstad for hennes engasjement både nasjonalt og internasjonalt. (Foto: Privat)

Foto: Elisabeth Rusdal

LANDSMØTET

AV: ELISABETH RUSDAL, FORBUNDSLEDER

Landsmøtet ble arrangert 19. – 21. oktober i Bergen. Hordaland krins og Bergen og Midthordland krets var vertskretser. De hadde planlagt grundig, og lagt inn rammer som skapte hygge, glede og engasjement. Det var en ikke ubetydelig innsats disse kretsenes tillitsvalgte og medlemmer ga for et vellykket arrangement sammen med sekretariatet vårt og sentralstyrets ansvarlige.

Bergens ordfører, Trude Drevland, åpnet landsmøtet. I forbindelse med åpningen overrakte hun Konges fortjenestemedalje til Anne Marit Hovstad for hennes engasjement både nasjonalt og internasjonalt.

Tema for landsmøtet var "Sammen framover – mer enn meg og mitt".

I tillegg til behandling av årsmelding og regnskap samt budsjett og arbeidsplan behandlet landsmøtet forslag om endringer av vedtektene. Følgende ble vedtatt: I kretser med 5 eller færre lag, kan kretsen legges ned og lagene i kretsen stå direkte tilsluttet forbundet.

Stemmeberettigede i landsmøte. I tillegg til sentralstyret samt kretsleder vedtok landsmøtet at en delegat fra hvert lag med under 50 medlemmer har stemmerett. Lag med 50 medlemmer eller flere kan sende to delegater til landsmøtet.

Følgende resolusjoner ble vedtatt:

- Gluten i brød – kan det være skyld i den enorme utviklingen av glutenallergi?
- Lik gravferdsstøtte for alle
- Norge må signere tilleggsprotokollen til FNs barnekonvensjon
- Pupp til alle
- Den digitale utvikling
- Bolig til ungdom
- Tannhelse til ungdom
- Ta barn og unge i krise på alvor
- Trafficking – menneskehandel
- Øvrige saker som ble vedtatt:
- Forbundets landsmøter skal i fremtiden arrangeres i området rundt Gardermoen
- Tema for landsmøteperioden 2012 – 2014 – Sammen framover – mer enn meg og mitt
- Nytt prinsippprogram
- Prioriterte oppgaver 2013 – 2015
- Kvinner og helse
- Mat og helse
- Et varmere samfunn
- Flerkulturelt arbeid i Norge
- Økning av medlemskontingent for hovedmedlem på 50 kroner i tillegg til indeksreguleringen.
- Langtidsbudsjett for 2013 – 2014 vedtatt med endring av forbundsledelsens honorar

Under landsmøtet ble det også gjennomført et gruppearbeid med tema om forbundets fremtid, strategi og veivalg. I gruppearbeidet deltok både delegater og observatører. Fredag var det vandring med refleksvester til hyggelig middag på Fløyen. Lørdag var det festmiddag.

Det ble samlet inn 10 650 kroner til TV-aksjonen. I forbindelse med avslutningen av landsmøtet fikk forbundet overrakt to flagg som kan henge utenfor landsmøtehotellene ved fremtidige landsmøter.

Det var mer enn 120 engasjerte og oppglødde delegater og observatører som dro hjem fra landsmøtet. Dette lover svært godt for fremtiden.

NYSKAPENDE SAMARBEID MED UNIKUM UNDER OPPSEILING

Norges Kvinne- og familieforbund er i disse dager i ferd med å inngå et samarbeid med Unikum. Unikum er et samarbeid mellom Kirkens Bymisjon og Oslo kommune. Deres funksjon er å drive kurstilbud, opplæring, arbeidstrening, arbeid med bistand og annet for mennesker som ønsker seg tilbake til arbeidslivet.

Forbundet mener at vi gjennom dette samarbeidet med Unikum kan berike både deres og egne verdier og behov. Vi gleder oss til det videre arbeidet i dette året.

MEDLEMSFORDELER

Det gledelige med forbundets samarbeidsavtaler er at alle ledd i vår organisasjon kan nyte godt av de avtalene vi har forhandlet oss fram til.

RICA-HOTELS

Denne samarbeidsavtalen kan benyttes av forbundet sentralt, lokale ledd og hvert enkelt medlem. Avtalen gir rabatterte priser både på arrangementer og overnattinger. Døgnprisen varierer mellom hotellene. Det gjør også størrelsen på rabatten. Ved større kampanjer i hotellkjeden kan det gis en mindre rabatt ved bruk av forbundets avtale. Be om et godt tilbud når du bestiller. Hotellet har i perioder en Flex-pris. Denne kan være lavere enn rabatten og bør i disse periodene velges framfor å bruke avtalen.

Ved bestillinger må en egen kode benyttes. Denne kan våre medlemmer få ved å ta kontakt med sekretariatet eller sitt lokalelag. Vi har sendt koden til alle laglederne.

CODAN FORSIKRING

Avtalen gir medlemmer og ansatte i K&F rett til forsikring, ba-

sert på gunstige vilkår. Personer som ikke lenger er medlemmer i K&F skal ikke lenger har rett til forsikring med disse avtalevilkår. Det er selvfølgelig frivillig for medlemmene å benytte forsikringstilbudene i Codan.

Hva kan denne samarbeidsavtalen bety for deg og meg?

Medlemmer og ansatte i K&F får 5 % rabatt på ordinære priser på alle private forsikringsprodukter. Kunder med tre produkter eller flere vil få den til enhver gjeldende totalkunderabatt. Et av produktene må være et hovedprodukt. Totalkunderabatten ligger nå på 10 %. Samlet vil man derfor kunne få inntil 15 % rabatt per i dag.

JURIDISK BISTAND

K&F har en samarbeidsavtale med Langseth Advokatfirma DA. Den gir våre medlemmer en gratis første henvendelse, begrenset opp til 20 minutter, enten ved telefon, e-post eller møte. Deretter gis medlemmene 15 % rabatt på fast timepris.

Møllers tran

Til rabattert pris.

GI TRIPP TRAPP til et barn du er glad i

Med Dåpsklubben TRIPP TRAPP får barna gode bøker og musikk rett hjem i postkassa. Her blir de kjent med Bibelens fortellinger, aftenbønner og mange fine barnesanger. Bøker på bokmål og nynorsk.

- ★ For barn fra 0 til 12 år
- ★ Ingen krav til minstekjøp
- ★ Tilbud om 3 pakker årlig

GRATIS

Velg gratis gave

Du betaler kun 45,- for forsendelsen

Gynge
lite grann CD
Verdi 198,- • 0-3 år

Min
Godnattbok (tøy)
Verdi 168,- • 0-3 år

Kirkerottene DVD
Verdi 100,- • 3-7 år

Populær
faddergave

DÅPSKLUBBEN
TRIPP TRAPP

TRIPP TRAPP drives av IKO-Forlaget AS
Telefon 22 59 53 00 E-post ordre@iko.no

Flere velkomstgaver finner du på www.tripptrapp-klubben.no

Mama Asenath, Monica, Job, Clemet, Gilbert, Angelina og Anne Marit Hovstad. (Foto: Merethe Brattaule Strømmen)

Fortelling fra prosjektreise til Afrika

AV: MERETHE BRATTAULE STRØMMEN
Prosjektmedlem og medlem av Tertnes
Kvinne- og familielag

Anne Marit Hovstad og jeg, leder og medlem av prosjektgruppen i Norges Kvinne- og familieforbunds Internasjonale utvalg har vært på lang reise. Utvalget har prosjekt i Afrika, Asia og Europa. I den forbindelse dro vi til Kenya og Uganda 24. oktober til 9. november 2012 for prosjektoppfølgning. Prosjektene drives på grasrotnivå og i besøkene møtte vi mennesker som daglig hjelper familier i vanskelige livssituasjoner. Hjelp til kvinner er synonymt med hjelp til hele familien og målet er hjelp til selvhjelp, en varig livssituasjonsendring.

Målet for reisen var oppfølging av organisasjonen GADECE i Kisumu (Kenya). Deretter gikk reisen videre til Kampala i Uganda, hvor vi deltok på EAGWEN workshopen, en samarbeidsorganisasjon som består av COWA, UMWA og MAFA. Forut for workshopen hadde vi satt av tid til møte med revisorene og lederne for hver av dem. Det ble også tid til feltbesøk, og i det følgende blir hver og en presentert.

Gender and Development Centre

(GADECE) i Kisumu, Kenya. Organisasjonen utdanner bla.a. kvinner til paralegals. Det ble et sterkt møte med mennesker som fortsatt brenner for oppgaven, men som mangler midler. Etter 11 års samarbeid med støtte fra K&F, får de ikke lenger støtte fra FOKUS og blir faset ut av programmet. Kanskje en mindre gruppe vil starte opp igjen GADECE-arbeidet, de har planer og har ført opp grunnmur til nytt lokale.

Vi besøkte noen av kvinnene som er Paralegals, barfotadvokater. Paralegals jobber frivillig. De gir rådgivning innenfor juridiske spørsmål i forhold til kvinners og barns rettigheter. Denne gruppen jobber bl.a. med

- kvinnens rett til å arve mannen etter hans død
- barn med funksjonshemming skal ha like rettigheter som andre barn
- informere om mikrofinansiering
- jobbe for kvinners økonomiske uavhengighet

Paralegals har fått støtte til undervisning og rekruttering av nye paralegals. Vi håper at de finner nye prosjektpartnere og fortsetter det gode arbeidet.

Dagen for siste møte med GADECE

ble holdt ved Kenyatta Grounds. Litt vemodig stemning. De som holdt taler uttrykte takknemlighet for tiden som prosjektpartnere i K&F.

Mange håndtrykk og klemmer denne dagen. Jeg brukte anledningen til å fortelle at Anne Marit nettopp hadde mottatt Kongens fortjenestemedalje i sølv for sitt frivillige arbeid gjennom mange år. Lykke til videre GADECE og Paralegals!

Tiden var kommet for å dra til Kampala, en biltur på ca. 8 timer fra Kisumu hvor vi passerte ekvator to ganger og vi tok oss tid til et kort stopp ved Nilens kilde. Fantastisk.

Oppgavene ventet ikke på seg. Først møte med revisorer for UMWA, MAFA og COWA hvor de la frem status for økonomi og plan for årsavsluttende arbeid i skjema og rapport. Revisorene er eksterne aktører som er engasjert i oppdrag for å revidere regnskapene.

Uganda Media Women Association UMWA er en medlemsorganisasjon med ca. 150 medlemmer, og flere arbeidsfelt. Et av dem er MamaFM, en radiostasjon som rekker ut til mange kvinner på landsbygden. MamaFM forteller om kvinners rettigheter og historier om

Gaver og klemmer. Romana og Anne Marit
(Foto: Merethe Brattaule Strømmen)

familier. Dette griper direkte inn i et annet felt for UMWA som er Domestic Violence Prevent. De utgir The Other Voice som bygger på radiostasjons research. Denne får de legge som vedlegg til en større avis New Vision ca 1 gang i kvartalet. Arbeidet med forebygging av vold mot kvinner og barn er viktig. Ofte kan kvinnen melde fra, men har ikke penger til rettssak eller advokat. Selv om overgrepet skulle bli fengslet, koster det også penger å holde personen i fengsel.

UMWA er et livskraftig prosjekt. Vi snakket med dem om nye veier å tjene penger på, blant annet annonsesalg i radio og avisen. De har vært i Norges Kvinne- og familieforbunds program i 3 år med støtte fra Fokus/NORAD gjennom Internasjonal utvalg. UMWA fortsetter i utvalgets program i 2013 og 2014.

Maganjo Farmers MAFA har etablert en ny demonstrasjonsfarm som brukes til opplæring. Her dyrker de bl.a. bananer, ananas, mais, sopp og har høsegård og kyr. Nå har de ca 600 husholdninger i prosjektet og det er gjennomsnittlig 6 mennesker i hver. Flere husholdninger er knyttet til hver farm. De bruker overskuddet av farmene til å kjøpe nytt land og slik utvider og utvikler de seg. Dette prosjektet har også mottatt midler fra ACWW og er livskraftig og varig. MAFA får bli i programmet i 2 nye år.

COWA Centenary Vocational Training school er yrkesskolen som rekrutterer elever fra svært dårlige levekår. 15-17-åringer som har mistet foreldre i AIDS, er HIV positive selv eller av annen grunn trenger hjelp, kan her få lære

seg søm eller kokk- og hotellfag med catering, i en utdanning på 2 år. I løpet av skolegangen får de også opplæring i data, og de har nylig etablert internett kafe på skolen som er åpen for publikum. COWA får ikke støtte fra FOKUS lenger, og pengestøtten kommer fra private givere og lag i K&F, samt fra salg av kurver. Utvalget ønsker å fortsette og støtte skolen. Den er livsnødvendig for mange unge. Flere av elevene har fått jobb i restauranter og hoteller i Kampala, eller startet egen næring.

WORKSHOPEN

EAGWEN står for East African Grass-roots Women Empowerment Network. I nettverket er MAFA, UMWA og COWA. Workshopen ble holdt i Namirembe, og tema var «Rural women and Climate change» og vi hørte om:

Grasrotkvinnenes rolle i forhold til matsikkerhet, der flere farmere går sammen og dyrker i stor skala, krever riktig pris for varene og unngår utnyttning.

Organisering av styre og mandat for styre i non-governmental organisation (NGO), representant fra Platform for Social Justice, Juliette.

Mikrofinansiering til kvinner for å skaffe seg næring. Abdu fra MAFA.

Biogass-utnyttelse Helge Underland
Anne Marit holdt foredrag om anti korrupsjon, prosjektforvaltning og forberedelser til ekstern evaluering. Det er viktig kunnskap. Organisasjonene skal skrive søknadene selv, de skal vurdere hvilken bistand de trenger, det er de som vet hvor utfordringene er.

TESTIMONIES

Et høydepunkt var å høre mennesker fortelle hvordan de har blitt hjulpet av prosjektene. Amina fortalte om hvordan hun og mannen hadde fått opplæring i entreprenørskap ved hjelp av UMWA. Det var det som skulle til for å utvikle virksomheten deres, og i dag driver de selv med mikrofinansiering. Agnes fortalte om sin husholdning som ble tatt inn i Maganjo Farmers der hun har fått opplæring i husdyrhold og jordbruk. Hun er enke og har 8 barn i husholdningen. Vincents er født med HIV. I fjor tok han eksamen som skredder ved COWA.

EAGWENs politiske dokument ble bestemt på workshopen. Dette skal sørge for samarbeid de 3 gruppene imellom. De

skal også utgi GWENNEWS i samarbeid.

Workshopen ble åpnet med bønn hver morgen og ved dagens slutt. Vakker sang fikk vi også høre. Vi var 16 deltakere fredag og lørdag, og 35 på søndag da biogassmannen Helge Underland la frem modell for implementering av biogass som energikilde i husholdningen. Dette syntes alle var interessant og ønsket å diskutere videre.

FELTBESØKENE

UMWA:

Radiostasjonen MamaFM og kontorene knyttet til UMWA er i samme bygning. Det var kanskje ikke samme standard som det vi er vant til, men de som jobber der er engasjerte og flinke.

Da vi besøkte dem holdt redaksjonen akkurat på å lage en folder med kursinvitasjon til elever i skolen. Skolens ferie er fra begynnelsen av desember og til ut i februar. UMWA tilbyr kurs i data og mediekommunikasjon til gutter og jenter i ferien.

MAFA:

Abdu, daglig leder for Maganjo Farmers tok oss med rundt på flere farmer og med sin gode sjåfør og heldigvis litt høye bil med 4-hjulstrekk. Og det trengte vi! Da vi kom litt utenfor allfar vei, så veiene ut som tørkede elveleier. Vi humpet oss inn på gårdene der kyllinger og høns skvatt unna og barna kom løpende for å se.

Farmene som ble besøkt drev med kyr, griser og grønnsaker, kompostering og bruk av møkk som gjødsel. Demonstrasjonsfarmen var mye større enn vi hadde trodd og ligger naturskjønt til med mye grønne trær, åser og fjell i bakgrunnen. Her er også opptreningscenter for husholdninger.

COWA:

Romana som er rektor ved yrkesskolen tok oss først med til Naguru Remand Home, et ungdomsfengsel. Det ble et sterkt møte med barn og unge, sannsynligvis fra svært vanskelige levekår, noen har begått forbrytelser, andre er blitt plukket opp fra gaten. 172 gutter og 18 jenter ventet på en dom eller sonet. Noen så unge som 8-9 år. De eldste kunne være rundt 16. Her fikk de mat hver dag, helsesjekk og medisiner, og omsorg av Joseph og Kate. Til og med litt undervisning. Det var et viktig møte fordi yrkesskolen

rekrutterer elever fra fengselet, gir dem en yrkesutdannelse og en sjanse til å klare seg.

De unge i fengselet trenger sandaler, enkle badesandaler såkalte flip-flops. Da vi dro videre, tenkte jeg på hvor heldig Anne Marit og jeg er som kan dra videre, mens de må bli igjen.

Det finnes to Cowa yrkesskoler i Kampala som gir tilbud til ungdommene i fengselet. «Vår» yrkesskole tar mest inn jenter, og noen gutter. Den andre yrkesskolen gir opplæring i bl.a. håndverk og rekrutterer mest gutter.

Skolen ønsket oss velkommen med sang og klapp til ære for oss. Vi fikk lunsj laget av kjøkken- og cateringgruppen. Det at de har etablert restauranten Maritanna (oppkalt etter Anne Marit og Anna) og internett kafe viser at de har fornyet og utviklet seg. Vi fikk omvisning i systuene der de utdanner i søm, og kjøkkenet der det blir gitt opplæring til kokk og catering. De har også IT opplæring og de holder på og lære seg kurvfletting.

Vi har møtt noen modige, fantastiske

Vakker sang og klapp. Mange hadde tatt finkjolen på i dag. (Foto: Merethe Brattaule Strømmen)

og engasjerte mennesker som bidrar til utvikling i sitt eget land. Vi har møtt dem som partnere, og også som venner. Vi har prøvd å gi noen råd som kan hjelpe dem videre, og det er blitt mottatt med takk.

Men det er faktisk jeg som skal takke. Jeg sitter igjen med sterke inntrykk fra ungdomsfengselet. Rørt av historier om husholdninger som fått en ny hverdag, fortalt av dem selv. Styrken til kvinnen som var så stolt over å blir kalt «mor til 2»

(tvillinger), men som hadde mistet begge i malaria da de var 5. Nå er hun leder på demonstrasjonsfarmen. Hvordan de kledde seg i sine fineste klær og gledet oss og alle med sin sang og dans til alle anledninger. Vist oss sin ydmykhet til religion, bønn og takknemlighet. Hvordan de så på oss som venner. Det går ikke an å ikke bli engasjert, det går ikke an å bli ferdig etter én slik reise.

TERTNES KVINNE- OG FAMILIELAG

Ternes Kvinne- og familielags
40 års jubileum 1. september 2012.

Jubileet ble feiret med guidet tur på historiske stier rundt på Tertnes, og avsluttet med lunsj på Tertnes Kina restaurant (tidligere Tertnes Kro).

15 medlemmer møtte utenfor gamleskolen på Tertnes, der Ida Sofie Tertnes guidet oss og fortalte om historien til skolen og skolesituasjonen i gamle dager. Gamle Tertnes Gård og bedehuset ble også brukt til undervisning, i tillegg til skolebygget.

Fra gamleskolen gikk turen videre via Kvernevikstemma til Kvernevika – hvor vi fikk historien til Kvernevika fabrikk, opprinnelig et sagbruk fra 1841, senere ullvarefabrikk, der de hadde spinneri og produserte vattepper og garn. Senere ble det produsert sildemel, og den siste tiden var det malingsfabrikk der. En viktig fabrikk i mange år for Tertnes.

Deretter vandret vi opp Bekkjarkjervegen og videre til Tertnes Kro, der Tertnes skoles musikkorps holdt en minikonsert til ære for jubelanten. Det var en flott opplevelse.

Til lunsj var flere av våre eldste medlemmer spesielt invitert og det var gledelig at lagets første styremedlemmer og lagledere var tilstede; Eldbjørg Vassenden, Alette Hagestuen, Bjarnhild Hodneland og Liv Clausen. Også Grethe Ystebø, leder av Tertnes førskole gjennom 30 år, var invitert.

Lilly og Bernie som vokste opp på Tertnes i 50-60 årene gav oss mange muntre historier fra «gamle dager» og vi fikk et godt

Lagledere og medlemmer fra 1. styre i 1972: Eldbjørg Vassenden, Bjarnhild Hodneland, Liv Clausen og Alette Hagestuen. Grethe Ystebø (nr. 2 fra venstre) leder av 6 årsklubb og førskole gjennom 30 år. (Foto: Privat)

bilde av hvordan livet for barn artet seg på Tertnes før i tiden.

Audhild Listou Grimen gav oss en flott versjon av Tertnes Kvinne- og familielags sin historie og sammen med Merethe B. Strømmen delte de raust med godord og blomster.

Hilsen til laget fra tidlig leder av laget og også tidligere forbundsleder Bjarnhild Hodneland.

Det var også hilsen med salutt – 40 ballonger som sprakk – fra Tertnesparken barnehage (2 avdelings barnehage som laget driver i dag) ved daglig leder Anita Heggøy.

Tertnes kinarestaurant gav oss en fin ramme rundt feiringen av 40 år som lag på Tertnes.

Takk til to trofaste medarbeidere i Internasjonalt utvalg

Anna Solberg, tilknyttet Ås kvinne- og familielag, prosjektmedarbeider og Grete Frogn Brænd, tilknyttet Spydeberg kvinne- og familielag, kasserer, ga på slutten av 2012 melding om at de ikke ønsket gjenvalg til utvalget. Det måtte vi

Grete Frogn Brænd Anna Solberg

bare ta til etterretning, selv om dette er to medarbeidere vi gjerne skulle hatt med oss videre.

Grete har vært med i perioden 2002-2004, så 2008-2012, begge ganger som kasserer og håndteringen av økonomi og regnskap har vært i «kyndige hender». Hun har også før 2002 vært medlem i utvalget i en periode. Grete har deltatt både på Europa- og verdenskonferanser i ACWW og Nordisk kvinnekongress.

Anna begynte som prosjektmedarbeider i 2002, ble fast medlem av utvalget fra 2005, da som kasserer i tillegg, og fra 2008, som sekretær i tillegg. Annas engasjement i internasjonalt arbeid har vært stort og med spesialfelt kunnskap om Afrika og våre prosjekter i Kenya og Uganda. Mange er det som har fått oppleve hennes glød ved foredrag både her hjemme og ved prosjektbesøk i utlandet. Når Anna har pratet seg varm og fått pekefingeren opp, da mener hun alvor! Hun har alltid vært direkte, aldri i tvil om hun hva hun mener. Mange er også de artikler hun har skrevet både i vårt blad og andre tidsskrifter. Hennes engasjement og kunnskap har inspirert oss andre i internasjonalt utvalg og selv om hun nå forlater oss som medlem, er vi blitt lovet konsulenthjelp om det trengs. En bra innstilling for ei dame i hennes alder! Vi takker begge to for mangeårig innsats og ønsker de en innholdsrik «pensjonisttilværelse»!

Kristin Hansen
Leder Internasjonalt utvalg

ACWWS VERDENSKONFERANSE INDIA 2013

Vårt internasjonale forbund, Associated Country Woman of the World (ACWW) har sin 27. verdenskonferanse 26. september – 2. oktober 2013 i Chennai i India. Tema for konferansen er: Styrke kvinner verden over – motivere, skolere og berike. Konferansen samler medlemmer fra alle ACWWs medlemsorganisasjoner. Vi vet at noen fra K&F skal reise. Du som medlem kan delta.

Konferansen vedtar hvilke oppgaver som skal prioriteres kommende tre-årsperiode, velger styre og vedtar en rekke uttalelser. Det er en opplevelse når mange hundre kvinner fra alle deler av verden diskuterer familie- og kvinnepolitiske spørsmål.

Pris ved påmelding før 25.mai er £ 515. Etter dette er delegatavgiften £656. I tillegg kommer reise og oppholdsutgifter.

Mer informasjon får du ved å ta kontakt med forbundets ACWW-kontakt, som er forbundsleder. Send e-post til elisabeth@kvinnerogfamilie.no

Ta initiativ til å avholde kurs i psykisk førstehjelp

AV: JAN ERIK THORESEN (FORKORTET, RED. ANMERKN.)

I en tid da stadig flere, det være seg barn eller voksne, sliter med små og store problemer i hverdagen, er det viktig å være gode medmennesker, å være rustet til møte medmennesker i krise. Å vise omsorg – det er det det dreier seg om. Samtidig kan det være vanskelig å ta kontakt når du ser at noen sliter, når familie, venner, naboer eller kollegaer blir utsatt for en unormal hendelse i form av ulykker, brå og uventet død, alvorlig sykdom, samlivsbrudd, mobbing eller vold.

Medmennesker som bryr seg, er en svært verdifull ressurs. Kurset i "Psykisk førstehjelp" motiverer deltakerne til å bry seg, stille opp, være til stede, være en god lytter og vise empati. Ofte kan det være lettere for den som lider å snakke med et menneske som ikke er en profesjonell fagperson.

KBF fikk i 2011, gjennom Norges Kvinne- og familieforbund, støtte fra Extrastiftelsen i til å utvikle og gjennomføre kurset "Psykisk førstehjelp". Kurset er vel utprøvd. Det er laget en egen kursmappe med veiledning og tips til hvordan man kan komme i gang på det lokale plan. Det er ikke vanskelig å komme i gang, og hjelp og veiledning gis av KFBs sekretariat.

– Kurset er beregnet på deg og meg. Jeg ser at stadig flere ser nødvendigheten av å engasjere seg, og mener dette er noe alle våre kretser bør ta tak i, sier forbundsleder Elisabeth Rusdal.

Kurset består av tre hoveddeler. Første del omfatter definisjoner av begreper som katastrofer, kriser og traume, og hvordan en kan gi førstehjelp i akuttfasen. I del to lærer en om bearbeiding av reaksjoner som kan oppstå ved kriser, og hvordan en kan legge en plan for å håndtere kriser. Del tre omhandler sorg og sorgreaksjoner hos barn og voksne, og en fordypning av temaet nyorientering.

Folkemøtet i Valdres mot nedleggelse av fødestuen samlet over 100 engasjerte deltakere.
(Foto: Elisabeth Rusdal)

Fødetilbudet

– brukes det i en rå kamp mellom fagmiljøene?

Det siste årets hendelser gir grunnlag til å stille spørsmålet.
Er det slik at fødende kvinner utsettes for en profesjonskamp?
Noen ganger kan det virke slik.

AV: FORBUNDSLEDER ELISABETH RUSDAL

Lokale fødeavdelinger legges ned. Fødende kvinner transporteres over lange avstander. Noen ganger i egen bil, noen ganger i ambulanse med den vordende far på hjul bak, og atter andre ganger med fly til større fødeavdelinger. Hele tiden under begrunnelsen at det er fagmedisinsk forsvarlig. Lokale fødestuer er ikke fagmedisinsk forsvarlig. Og det er da vi som legfolk kommer til kort.

Hele helsevesenet vårt preges av nedleggelser av lokale sykehus for at disse skal slås sammen med større sykehus. Slik er det også med fødetilbudet. Det er ønskelig med store sentrale kvinneklinikker. Da oppstår profesjonskampen – der du og jeg blir stående på sidelinjen uten egentlig å kunne ha innflytelse. Nå skjer dette i Hedmark og Oppland. Sykehuset Innlandet skal ha en stor kvinneklinikk. Hvor skal den ligge? I april kommer trolig svaret – og frem til da foregår dragkampen. I en slik dragkamp

gjelder det å ha mange fødsler blant annet. Så i Oppland fikk man først flyttet en rekke fødsler fra fødestua i Valdres over til fødeavdelingen på Gjøvik. Fortsatt hadde ikke Gjøvik nok fødsler. Så da ble fødestua i Valdres ved nyttårstider lagt ned. Alle fødsler skal nå skje på Gjøvik. Lillehammer har også fødeavdeling og sykehuset på Lillehammer vil ha kvinneklinikken – det vil Oppland også.

I Hedmark har sykehuset i Elverum fødeavdeling – en stor. Fødeavdeling er det også på Hamar. Både Elverum og Hamar vil ha kvinneklinikk. Dragkampen går.

Midt oppe i dette er de fødende kvinnene som egentlig har mer enn nok med seg selv og den forstående fødselen. Jeg er glad for at våre medlemmer og tillitsvalgte står på barriadene og tar kampen. Vi kan ikke delta i en fagmedisinsk debatt, men vi kan delta i debatten og forsøke å avkle om dette dreier seg om fagmedisin. Vi kjemper for fødestua i Valdres og tapte foreløpig. Det kjempes for Elverum og tilbudet i Hedmark. Vi kjemper videre i oppland. For vi tror ikke at det beste bestandig er store

fødeavdelinger langt borte. Vi tror ikke det beste er lange transporter. Vi ser at dette skaper utrygghet, vi ser at de store avdelingene ikke har kapasitet nok. Vi ser at det blir mye transport og usikkerhet. Vi har ikke bare sommer i landet vårt. Vi har mye vær, vi har ras og stengte veier. Vi har dårlig vær og fly som ikke kan komme og hente, vi har glatte veier.

Vi vet at trygghet og forutsigbarhet for fødende kvinner er viktig. Derfor kjemper vi denne kampen. Og derfor går kretser og forbund sammen i de områdene der nedleggelse av det fødetilbudet lokalbefolkningen vil ha og tar kampen. Vi har respekt for fagmedisin og at førstegangs fødende er en utfordring. Men vi har også respekt for de faglige undersøkelser som viser at det oppstår mindre komplikasjoner ved blant annet hjemmefødsler. Fagmedisinsk begrunnes dette med nærhet, forutsigbarhet, god forberedelse og kjennskap til der man skal føde. Derfor fortsetter vi kampen for å bevare det lokale fødetilbudet.

President i Nordens Kvinneforbund, Elisabeth Rusdal.
(Foto: Pernille Prøitz Jørgensen)

Elisabeth Rusdal president i Nordens Kvinneforbund 2012 – 2016

Presidentskapet går i 4 årsperioder mellom de nordiske landene. Nå er det Norge som har dette vervet i de neste 4 år. Symbolet på presidentvervet er kjedet som Elisabeth bærer. Det ble gitt som gave fra Norges Husmorforbund til Nordens Husmorforbund i 1927. På baksiden av medaljongene er det inngravert navn og årstall på de som har hatt æren av å bære det.

"Kjedet er et smykke, et symbol på husmorsakens ide. Den gir en midlertidig æra og man får en sterk plass i solen mens man bærer det", sa Fru Marie Michelet da hun la kjedet rundt halsen til Danmarks Carla Meyer, da hun ble president i 1927, og den første som bar det.

Nordens Kvinneforbund sine 70 000 medlemmer ønsker Elisabeth Rusdal hjertelig velkommen som president og lykke til med arbeidet.

Sonja Kjørlaug, Nestleder K&F

Velkommen som medarbeider hos oss

På kontoret treffer du Pernille og May-Britt Havnsund.

Pernille Prøitz Jørgensen startet hos oss i mai i et engasjement frem til 1. november. Mange av dere traff henne under landsmøtet i Bergen. Etter den tid har Pernille sagt ja til tilbudet om fast 80 % stilling som organisasjonssekretær. I løpet av den tiden hun har vært hos oss har hun gjort seg godt kjent med forbundet og sakene våre. Vi ønsker Pernille hjertelig velkommen som vår nye medarbeider. May-Britt har jobbet hos oss i 15 år.

Foto: Liv Holst

Takk til Line Konstali

AV: ELISABETH RUSDAL

Fra 2010 har Line Konstali vært redaktør for bladet vårt. Hun kom inn da som et ungt og friskt pust. Nye ider og tanker og nye artikler, noen som satte tankene i gang, noen som fikk oss til å undres og noe som åpnet øynene våre for yngre menneskers tanker og hverdag – og ikke minst om teknologisk utvikling. Line hadde behov for fulltids stilling og det har vi ikke hatt mulighet til. Og derfor sa hun opp sin stilling og sluttet hos oss etter utgivelsen av Kvinner & familie nr. 3/2012. Vi takker Line for tiden hun har hatt sammen med oss og ønsker henne lykke til videre.

VELKOMMEN LENE

Da Line sa opp, så sentralstyrets seg raskt rundt. Medlemsbladet er meget viktig for oss og vi trengte derfor å få en ny dyktig redaktør på plass så raskt som mulig. Lene Gloslie hadde vikariert som redaktør da Line hadde foreldrepermisjon. Med andre ord, vi kjente henne som dyktig og kvalifisert. Hun kjente oss, sakene våre og bladet vårt. Så glade var vi for at Lene takket ja til tilbudet. Vi ønsker deg velkommen som vår nye redaktør, Lene og ser frem til et godt samarbeid.

10. mars går startskuddet for kampanjen for skolemat

Den 10. mars starter vi en nasjonal kampanje for å rette fokus på skolemat og få politikerne til å sette i gang dette tilbudet rundt om i landet.

Starten vil skje i Oslo, Stavanger, Molde og Bodø. Vi ber landets ordførere om å undertegne et opprop med følgende tekst:

"UTEN MAT OG DRIKKE DUGER HELTEN IKKE"

"Det er stort fokus på riktig kosthold og ernæring som et forebyggende helsetiltak. Dagens barn og unge trenger økt kunnskap om kosthold og ernæring. I tillegg trenger de god og næringsrik mat i løpet av skoledagen. For å sikre dette til alle ønsker vi at det utredes betydningen av at skolen tilbyr skolelunsj. Vi ønsker forsøksordninger med finansiering fra staten for å se hvilke resultater dette kan gi både helsemessig, men også med tanke på arbeidsforhold og kunnskapsøkning blant elevene.

Uten mat og drikke duger selv ikke helten. Vi ber regjeringen om å sette i gang. Barn og unge er verd dette!"

Vi tar hele organisasjonen i bruk. Kretsene lager reiserute for stafetten i sitt område. Målet er at vi skal klare å ha markering i alle de kommuner der forbundet har lokallag. Er du opp-tatt av dette, sjekk når stafetten kommer til din kommune.

Det hele avsluttes i Oslo 15. september med overrekkelse av det undertegnede budskapet.

Vold i media - vannskille - nyhetssendinger - vi ble hørt

I våres og i sommer var det flere innslag av støtende karakter i forbindelse med opptøyer i blant annet Syria. Innslagene ble sendt både av NRK og av TV 2 – og før kl.21. Støtende innslag skal ikke sendes før etter kl. 21 – vannskilleprinsippet – men nyhetsinnslag er unntatt. Forbundet sendte en henvendelse til begge redaksjoner og ba om at de ventet med slike innslag – dersom de absolutt må sendes – til etter kl. 21. Videre ba vi om at de advarte mot innslagene før de ble sendt. Vi fikk aldri noe svar, men vi noterer oss at de har endret praksis og advarsler kommer. Det betyr at det nytter å si fra.

Forstyrrelser ved nyhetsopplesing

TEKST: TORILL HANDAL, KRETSLEDER I HORDALAND KRINS

En ettermiddag tidlig våren 2012 hadde jeg besøk av min gamle far, på 85 år. Han ville høre nyhetene på TV, men starter med å klage over at han ikke hørte hva som ble sagt, fordi det var så mye uro i bakgrunnen.

Siden jeg på den tiden holdt på med min forberedelse til kretsårsmøte, og sakene som der skulle opp, slo tanken ned i meg med full styrke. Her var en sak som vi burde kunne ta opp! Jeg laget et utkast til sak, og viste far dette. "Tror du at dette kan hjelpe, da?" spurte han.

Saken ble tatt opp på kretsens årsmøte. I begynnelsen var det flere i salen som ikke hadde lagt merke til disse uromomentene ved nyhetsopplesingen. Etter hvert var det flere som hadde lagt merke til disse lydene og musikken, men også all den urolige bakgrunnen ble kommentert. Vi sendte saken inn til forbundet, og hadde ønske om at det ble sendt en resolusjon på det. Forbundsleder, Elisabeth, tok tak i dette med en gang.

Det tok ikke lang tid før vi fikk svar fra NRK, som skriver: "Vi takker for innspillene vi har fått fra dere om bruk av bakgrunnslyd i nyhetssendingene våre. Dere peker på en diskusjon vi har jevnlig hos oss. Vårt mål er at lydbildet vi bruker ikke skal forstyrre presentasjonene og komme i veien for teksten som fremføres. Det er derfor viktige innspill dere kommer med. Vi setter pris på innspill fra våre lyttere. De er nyttige for oss i vårt arbeid for å forbedre sendingene våre. Internt i NRK har vi nå en gjennomgang av lyd og hørbarhet i våre sendinger. Det er et større hørbarhetsprosjekt som viser at dette er viktig for oss. Dette er med andre ord innspill og synspunkter vi absolutt tar med oss i vårt videre arbeid." Undertegnet: NRK, NRK Dagsnytt og NRK Alltid Nyheter v/ Marit Sirum-Eikre, Head og radionews.

Jeg viste svaret til far, og da skal jeg si han ble overrasket over at dette virkelig gikk an å få gehør for.

Dette viser at vi når fram med saker vi tar opp gjennom forbundet.

Resolusjoner behandlet av sentralstyret

Resolusjoner behandlet av sentralstyret i januar, etter å ha blitt oversendt sentralstyret fra Landsmøtet for videre bearbeidelse og utsendelse.

TA BARN OG UNGE I KRISE PÅ ALVOR

Norges Kvinne- og familieforbund er bekymret for oppslag om at natt- og helgetilbud for barn og ungdom på krisemottakene ikke er åpent i alle kommuner.

Vi krever at alle krisemottak for barn og unge får heldøgns bemanning alle dager.

Vi ber om strakstiltak fra Regjeringen slik at kommunene settes i stand til å følge opp.

TANNHELSE TIL UNGDOM

Norges Kvinne- og familieforbund er glad for at regjeringen innser at tenner er en del av kroppen for personer over 75 år. Vi finner det beklagelig at man ikke ser at også ungdom har tenner.

I dag får barn gratis tannbehandling inntil de fyller 18 år. Etter dette må de selv ta ansvar for tannhelsen og betale. I denne alderen er de fleste under fortsatt utdanning og lever på studielån. Da blir kanskje ikke tannhelsen det som prioriteres.

Tallmateriale fra tannhelsetjenesten viser at svært mange unge dropper tannlegebesøket. Dette kan senere i livet få alvorlige konsekvenser.

Norges Kvinne- og familieforbund ber om at utgifter til tannbehandling for unge i alderen 18 – 26 år kommer innunder egenandelsordningen. Tenner er en del av kroppen. Tannhelse må derfor omfattes av egenandelsordningen for helsetjenesten.

TRAFFICKING OG MENNESKEHANDEL

Norges Kvinne- og familieforbund ber Regjeringen vurdere på nytt søknader om asyl fra kvinner utsatt for menneskehandel.

Vi er kjent med at kvinner som har kommet hit på bakgrunn av menneskehandel og som har klart å søke hjelp for eksempel på et krisesenter får avslag på søknad om asyl. Konsekvensen er da at disse kvinnene må sendes tilbake til det landet de kom fra der bakmennene for handelen også er. Dette er ofte det landet som bakmennene for handelen kommer fra. Dermed er deres liv i fare eller de risikerer å bli utsatt for ny "handel".

Flere av kvinnene kommer fra land i Afrika. De har vært lokket av muligheten til å tjene penger for å forsørge familien. At det har vært snakk om prostitusjon de skulle selges til, var ukjent. Dersom de skal returneres, har de som følge av prostitusjon ikke noen fremtid i sitt opprinnelsesland.

Norges Kvinne- og familieforbund ber om at disse kvinnene gis opphold i Norge og at de hjelpes til et vanlig liv her i landet.

Dersom søknader fra denne gruppen kvinner avslås, bidrar Norge til at trafficking og menneskehandel med fattige kvinner – fortsetter.

PENSJONISTANE ER DEI STORE TAPARANE I STATSBUDDSJETTET!

Forskjellen mellom pensjonistar og dei med lønnsinntekter aukar stadig. Minstefrådraget for pensjonistar er framleis på 26 %, mens for lønnsstakarar er det i år auka til 40%.

Kompensasjonen for prisutviklinga er betydeleg underregulert ved årets pensjonistoppgjør. Folketrygdavgifta vart ikkje endra for pensjonistar. Den vart auka frå 3 % til 4,7 % i 2011, og det har vore krav om at denne auken skulle reverserast.

Den eksisterande urettferdige samordninga av pensjon for gifte og registrerte sambuande med fråtrekk av 15 % av pensjonen, må opphøre. Andre sambuarar i nær familie har ikkje dette kravet. I tidlegare Stortingsvedtak var det intensjonen at dette fråtrekket skulle reduserast ved seinare statsbudsjett.

Landsmøte i Norges Kvinne- og familieforbund meiner at totalt sett gjev dette dårlegare levkår for pensjonistar flest og krev at tidlegare Stortingsvedtak gjennomførast.

Hva skjer i kretsene?

Det rører seg mye spennende rundt om i lag og kretser. Dette vil vi gjerne skrive mer om i medlemsbladet. Har du lyst til å fortelle om aktiviteter, gode ideer som kan være inspirerende for andre, eller jubileer og feiringer, er du velkommen til å kontakte redaktør Lene Gloslie, e-post redaktor@kvinnerogfamilie.no. Send gjerne med bilder. Et godt tips er å ta høyoppløselige bilder, og sende de som vedlegg i e-posten.

Bli venn med oss på Facebook!

Norges Kvinne- og familieforbund er på Facebook. Her finner du nyheter og oppdateringer fra forbundet, nyheter fra inn- og utland som er relevante for de sakene vi arbeider for, samt gode tips og råd.

Du finner en link til vår Facebook-side på nettsiden www.kvinnerogfamilie.no.

Innspel til ny folkehelsemelding

I forbindelse med ny folkehelsemelding, presenterte K&Fs nestleder, Sonja Kjølraug, organisasjonens prioriterte oppgaver og innspel, i møte med Helse- og omsorgsdepartementet.

– Når vi veit at barns kosthald, aktivitetsnivå og livsstil legg grunnlag for helse i voksen alder vil vi i K&F at det skal innførast skulemåltid ved alle skular. Faget kosthald og helse i grunnskulen må styrkast, sa Kjølraug.

Andre prioriterte saker Kjølraug fremma, var dei følgjande Foreldre oppfordrast til å planlegge og forberede måltider saman med barn – vidareføre kunnskap om mat og mattradisjonar.

Høgskular må ha eit eie utdanningstilbod innan faget mat og helse. Helsefaget bør innholde – kostlære – matlaging – hygiene Kunnskap om samliv.

Samarbeid heim/skule må ha kosthaldvanar som eit viktig tema. Å dele eit måltid styrker det sosiale og kulturelle fellestrivsel.

Det har også stor innverknad på elevens læreevne, - det er påvist "rolegare" miljø på skular der det er servert mat. Eit godt eksempel er Hundsund skulerestaurant, ta ein tur dit. Vi må være tilstades i livet – gi og bidra i vårt nettverk – det er Sosial Kapital som kjem folkehelsa til gode. Hugs - det er framtida vår det gjelder, sa Kjølraug.

Ein god start på livet må innebære at den blivande mor får føde sitt barn i trygge omgivelser på lokale fødeavdelingar/fødestover. K&F kan ikkje godta at fleire fødeavdelingar vert lagt ned som medfører at kvinnene vert transportert timevis i bil – ofte på rasfarlege/stengde vegar – det opplever vi ute i distrikta uansett årstid.

Kurs i Hålogaland krets

I begynnelsen av november holdt Hålogaland krets kurs for sine medlemmer. Kurset ble holdt i Bodø. I tillegg til informasjon om landsmøtet og sakene der, om forbundet og arbeidet videre, var det gode foredrag om krisesenterarbeidet i Bodø. Tid til å legge planer for Nordens Kvinneforbunds konferanse i juni ble det også.

Nordisk Ministerråds møte i Finland

Nordisk Ministerråd holdt møte i Helsingfors, Finland før jul. I tilknytning til selve møte ble det også arrangert ulike debatter. En av debattene hadde tema: "Hemma med barnen – borta från arbeidsmarknaden". Til denne debatten var forbundsleder Elisabeth Rusdal invitert til å holde innlegg å være i panelet. Dette dreide seg om valgfrihet og kontantstøtte.

Foto: Pernille Prøitz Jørgensen

Sammensetningen av det nye sentralstyret

Forbundsleder Elisabeth Rusdal, Olaug Tveit Pedersen, Eldbjørg Gunnarson, nestleder Sonja Kjølraug, Else Marie Angeltveit, Liv Holst og Anne Enger.

Varamedlemmene er Wenche Rolstad og Wenche Hoel (ikke til stede)

K&F's BEREDSKAPSUTVALG

VINTERBEREDSKAP

Vinteren er her med dens gleder og plager. Vi skal boltre oss ute i snøen og nyte vinteren, men den er lunefull! Noen enkle tiltak kan gjøre livet lettere for deg og andre.

SYKDOM

I den mørkeste tiden på året har mange hatt, eller har ufrivillige dager i sengen, inne eller fravær fra jobb på grunn av influensa og luftveissykdommer.

For å forebygge smitte, er det viktig med god håndhygiene – se rådene fra Folkehelseinstituttet. Du oppnår mye ved å vaske hendene skikkelig, ikke bare skylle dem under springen, spesielt før du spiser!

Det gamle rådet om å ta tran, blir stadig dokumentert å være nyttig for å bedre immunforsvaret, synet, lettere unngå beinskjørhet, tuberkulose, depresjoner med mer. Flytende tran er best, men klarer du ikke å ta det, er trantabletter et godt alternativ – og husk at K&F har avtale med Møller om tilbud på trantabletter!

D-vitamin er nødvendig for kroppen, og bare et kvarters uteliv med sollys hver dag, styrker immunforsvaret.

NATURFENOMENER SOM RAS/ STOR NEDBØR OG SNØSKRED OG TYNN IS

Vi får stadig flere tilfelle av dette, og vi kan ikke gjøre så mye med at det skjer, men vi kan forebygge konsekvensene ved å:

- Kjøre årvåkent på rasfarlige steder
- Ha teppe og pute, førstehjelpssaker og ekstra klær i bilen
- Vaske bildekkene fri for støv og grus
- Ha votte- og sokkeskift, varmt tøy i sekken på turer
- Ha med nødproviant som kjeks, rosiner, sjokolade og juice på turer i bil, på ski, til fots
- Lytte til værmelding, og nå også skredmeldinger
- Ikke gå på ski, eller kjøre utenfor merkede løyper
- Gå med spark på isen – da faller du ikke så lett igjennom

- Ha med tau og ispigger når du går på isen
- Ta med en plastpose eller sekk – grei som isolering i snøhule eller hvis en ligger skadet på bakken.
- Bruke brodder når det er glatt

BRANN/PIPEBRANN

Det hender ikke meg, tenker du, men det skjer!

Noen tips/sjekkspørsmål:

- Fyrer du med tørr ved og riktig trekk?
- Er pipa feiet det siste året?
- Har du sjekket røykvarslerne og brannslukningsapparatet?
- Har familien øvd på å rømme huset i tilfelle brann?
- Hvis du brenner deg, hold brannstedet i kroppsvart vann helt til det ikke svir lenger. Legg på tørr bandasje.
- Kjøp branntepper (fås i jernvarebutikker og forsikringsselskap)
- Har førstehjelpssaker som plaster, gasbind og rensevæske i nærheten
- Sjekk røykvarslere og brannslukningsapparater
- Kjøp lamper som lades opp i kontakten, men lyser når strømmen går
- Når du tar en trimtur eller går ute, ses du best med en REFLEKSVEST,

MEN REFLKESBRIKKER OG REFLEKS PÅ KLÆR LYSER OPP.

Det er også en fin gave å ta med til vertskap og gi til venner og familie.

Hilsen fra Beredskapsutvalget
Anne-Lise Johnsen, medlem
Bjarnhild Hodneland, medlem
Anne-Sophie W. Bondeson, leder
Grete Nordbæk, ny vararepresentant

TAKK TIL ODLAUG LYSØ KLEVEN

K&F's Beredskapsutvalg har i mange år bestått av Bjarnhild Hodneland, Anne-Lise Johnsen og Anne-Sophie W. Bondeson, med Odlaug Lysø Kleven som vararepresentant.

Odlaug har, ved siden av å sitte i sentralstyret, vært vararepresentant til K&F's representant i Kvinners Frivillige Beredskap, KFB, og vår gode medhjelper. Sammen har vi i Beredskapsutvalget arrangert to seminarer: På Rygge flystasjon og på Haakonvern i Bergen. Hun har deltatt mye på våre og KFB's seminarer og arrangementer. Når hun nå har mange oppgaver i familien og som mormor, og er mye utenlands, har hun valgt å trekke seg fra vervene. Vi takker for et trivelig og godt samarbeid.

VELKOMMEN TIL GRETE NORDBÆK

Grete er kjent for de fleste da hun var en aktiv og dyktig fungerende forbundsleder. Vi ønsker Grete hjertelig velkommen til samarbeid. Grete har vært engasjert i beredskapsarbeid i mange år, har deltatt på mange konferanser og samlinger, og vi vet at vi får en dyktig, inspirerende og god medhjelper.

VASK HENDENE!

Håndhygiene er blant de viktigste enkelttiltakene for å forebygge smittespredning av alle former for virus.

- Vask hendene ofte og under rennende, varmt vann.
 - Vask alltid hendene etter toalettbesøk, før og etter håndtering av matvarer og når du har vært i kontakt med dyr og gjenstander som også mange andre har tatt på.
 - Bruk tilstrekkelig med såpe eller desinfeksjonsmiddel.
 - Gni såpen/desinfeksjonsmidlet over alle flater på hendene, spesielt fingertuppene.
 - Bruk tilstrekkelig tid på vasken.
- (Kilde: Folkehelseinstituttet)

Materiell fra Norges Kvinne- og familieforbund

Tilbud !

- ___ Handlenett, sort m/hvitt trykk før **kr. 75,-** nå **kr. 50,-**
- ___ Nett i bomull m/skulderhank, lite, sort m/hvitt trykk **kr. 40,-**
- ___ T-skjorte hvit m/lite farget emblem str. L, XL, XXL **Før kr. 130,- nå kr. 60,-**
- ___ Aktivitetskalender før **kr. 100,-** pr. stk. nå **kr. 25,-**
- ___ Melodibok før **kr. 75,-** nå **kr. 50,-**
- ___ K&Fs skrivebok m/linjer nå **kr. 40,-**

Profileringsartikler med emblem:

Norges Kvinne- og Familieforbund

- ___ Sentrimto telysestake (Hadeland Glassverk) med K&Fs logo **kr 250,-**
- ___ Sans vase (Hadeland Glassverk) med K&Fs logo **kr 350,-**
- ___ T-skjorte sort m/hvitt stort emblem str. M, L, XL, XXL **kr. 130,-**
- ___ K&F skjerf, hvit m/sort emblem, 34X166 cm. **kr. 130,-**
- ___ Smykkenål i sølv **kr. 395,-**
- ___ K&F-pin **kr. 15,-**
- ___ Bordfane m/farget emblem **kr. 90,-** Stativ til bordfane **kr. 100,-**
- ___ Lagledernål **kr. 190,-**

Studieplaner registrert i Studieforbundet næring og samfunn

- ___ Prinsippprogrammet
- ___ Vi forbereder oss til Landsmøte
- ___ Bruk av K&Fs hjemmesider er under arbeid

Skrivepapir, konvolutter o.l. m/emblem: Norges Kvinne- og Familieforbund

- ___ Skrivepapir m/emblem A4, farger, 50 ark **kr. 100,-**
- ___ Møteplakat, A4, 4 farger 50 stk. **kr. 100,-**
- ___ Konvolutter m/emblem C5 format, 50 stk. **kr. 60,-**

Hefter, bøker, trykksaker

- ___ Diktsamling, Hold drømmen levende, Helene Freilem Klingberg **kr. 130,-**
- ___ Bok, Gøy på landet, Anne Enger **kr. 95,-**
- ___ Bok, M. Bolstad: "...og rommene var så tomme at musene gikk med sørgeslør" **kr. 80,-**
- ___ Vedtekter **kr. 10,-**
- ___ Tillitskvinnemappen, hele **kr. 150,-** innhold **kr. 90,-** perm **kr. 60,-**
- ___ Prinsippprogram inkl. studieplan **kr. 100,-**
- ___ Tillitskvinnebevis **kr. 5,-**
- ___ Diplom, A4, **kr. 15,-**
- ___ Plakat m/emblem 50x65 cm. **Gratis**
- ___ Abonnement på Sentral-og Landsstyreprotokoller (pr.år) **kr. 275,-**
- ___ Gaveabonnement: Kvinner & Familie (pr. år) **kr. 150,-**

Informasjonsmaterieil

- ___ Tidligere numre av medlemsbladet: **Gratis**
- ___ Folder: "Hvordan kan du støtte arbeidet for en bedre familiepolitikk..." **Gratis**
- ___ Løpeseddel: "Familiens fremtid - vårt felles ansvar" **Gratis**
- ___ Innmeldingsskjemaer, **Gratis**

Frakt kommer i tillegg på alle bestillinger.

Navn/lag:

.....

Adresse:

.....

Postnr./-sted:

.....

Vi ber om å motta materiellet innen:.....

KUPONGEN SENDES:

Norges Kvinne- og familieforbund
Stortingsgaten 12
0161 Oslo

Tlf.: 22 47 83 80

Faks: 22 47 83 99

E-post: post@kvinnerogfamilie.no

Hvitt skjerf med logo

Skjerfet er laget av hvit silke og har K&Fs logo påsatt i sort, behagelig å ha på både sommer som vinter, **pris kr. 130,-**

K&Fs T-skjorte

T-skjorte i 100% kjemmet bomull, sort med godt synlig emblem i hvitt. Finnes i str. M, L, XL og XXL. **Kr. 130,-**

**Kun
kr. 50,-**

K&Fs Handlenett

Kjøp K&Fs handlenett og støtt forbundet samtidig som du sparer miljøet for plastnett fra butikken! **Kun kr. 50,-**
Vi har rikelig av disse på lager.

Sentimento telysestake

med K&Fs logo, 62 mm 135 mm. **Kr. 250,-**

Sans Vase med K&Fs logo

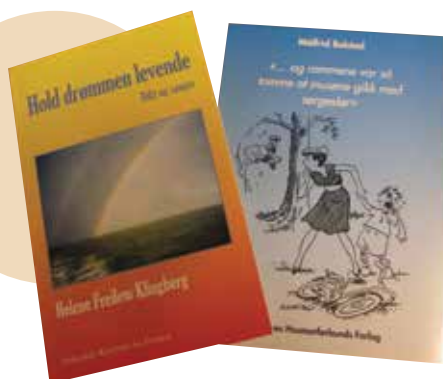
135 mm. **Kr. 350,-**

**Kun
kr. 40,-**

Skrivebok

Skrivebok/kladdebok i A5 format med linjer, praktisk til bruk på lags-, kretsmøter og lignende. **Kun kr. 40,- pr. stk.**

Diktsamlingen "Hold drømmen levende" til **kr 130,-**
"... og rommene var så tomme at musene gikk med sørgeslør" til **kr 80,-**

Liste over K&Fs tillitskvinner

SENTRALSTYRET

FORBUNDSLEDER

Elisabeth Rusdal
Tlf: 91 32 81 64 (m)
Skogveien 41, 1368 Stabekk
E-post: elisabeth@kvinnerogfamilie.no

NESTLEDER

Sonja Kjølraug
Holteigveien 17, 6854 Kaupanger
Tlf: 97 51 59 71 (m)
E-post: sonja@kvinnerogfamilie.no

MEDLEM

Eldbjørg Gunnarson
Tlf: 55 53 11 94 (p) 97 98 37 91 (m)
Morvikbrekkene 31, 5124 Morvik
E-post: eldbgu@online.no

MEDLEM

Anne Enger
Tlf: 91 17 92 87 (p)
Fjellveien 70, 3518 Hønefoss
E-post: a-enger2@online.no

MEDLEM

Olaug Tveit Pedersen
Nordvikveien 45, 4085 Hundvåg
Tlf 91 38 21 24 m
E-post: olaug.t.pedersen@lyse.net

MEDLEM

Liv Holst
Tlf: 66 84 66 10 (p) 95 77 54 34 (m)
Kirkeveien 56C, 1395 Hvalstad
E-post: livholst@online.no

MEDLEM

Else Angeltveit
Lille Heimdal, 4760 Birkeland
Tlf 37 27 86 88 (priv)
E-post: else.angeltveit@online.no

1. VARAMEDLEM

Wenche Rolstad
Tlf: 61 33 41 18 (p) 40 24 48 96 (m)
Skarimoen 32, 2760 Brandbu
E-post: wrwenche@gmail.com

2. VARAMEDLEM

Wenche Hoel
Tlf: 91 16 34 49 (m)
Havnepromenaden 46, 9405 Harstad
E-post: we.hoel@gmail.com

KRETSLEDERE

AKERSHUS

Solvor Larsen
Tlf: 64 86 64 74 (p) 97 09 91 04 (m)
Slorattoppen 154, 1405 Langhus
E-post: so.larsen@online.no

AUST-AGDER

Postmottak
Esther Haugland
Oggevatn, 4730 Vatnestrøm
Tlf: 48 14 01 23
E-post: harr-h@online.no

BERGEN/MIDTHORDLAND

Randi Støre Gjerde
Tlf: 55 19 23 72 (p) 91 54 13 79 (m)
Myrdalsskogen 123, 5117 Ulset
E-post: randi61gjerde@gmail.com

FINNMARK

Postkontakt Hedvig Hansen
Tlf: 95 18 35 28 (m)
Postboks 142, 9770 Mehamn
E-post: hedvig.hansen@politiet.no

HEDMARK

Anne Lise Bryhn
Tlf: 62 41 70 53 (p)
Mogopveien 23, 2409 Elverum
E-post: al.bryhn@tele2.no

HORDALAND

Torill Handal
Tlf: 40 84 06 22 (m)
Tangeråshagen 11 A, 5630 Strandebarm
E-post: torillhandal@gmail.com

HÅLOGALAND

Fungerende kretsleder:
Gunn Evjen
Evjen, 8056 Saltstraumen
p: 948 31 112
gunnda@live.no

NEDRE BUSKERUD

NORDMØRE

Anne-Lise Johnsen
Tlf: 71 29 81 56 (p) 71 29 61 84 (a)
41 24 86 64 (m)
6494 Vevang
E-post: kirkeverge@eidemenighet.no

NORD-TRØNDELAG

Anne M. Eggestøl
Tlf: 91 69 39 20 (m)
(Postkontakt) Viken, 7800 Namsos
E-post: anne.eggestol@ntebb.no

OPPLAND

Wenche Rolstad
Tlf: 61 33 41 18 (p) 40 24 48 96 (m)
Skarimoen 32, 3520 Jevnaker
E-post: wrwenche@gmail.com

OSLO

Elisabeth Stubergh Nielsen
Tlf: 67 14 52 43 (p) 90 04 17 47 (m)
Basaltveien 53, 1359 Eiksmarka
E-post: elistuni@online.no

ROGALAND

Ingebjørg Rasmussen
Tlf: 51 55 62 51 (p) 98 82 40 18 (m)
Anton Brøggergate 15, 4041 Hafersfjord
E-post: ira-1@broadpark.no

SOGN OG FJORDANE

Aina Alfredsen Førde
Tlf: 47 33 75 65 (m)
Ytrehus, 6723 Svelgen
E-post: ain-f@online.no

SUNNMØRE OG ROMSDAL

Oddlaug Hovdenak
Tlf: 95 12 47 53 (p)
Hovdenakken, 6456 Skåla
E-post: oddlaug.hovdenak@mr fylke.no

SØR-TRØNDELAG

Britt Westberg
7370 Brekkebygd
mob: 93 20 49 61
briwest@online.no

VEST-AGDER

Eva Ousbey
Tlf: 38 26 58 00
Neseveien 38, 4514 Mandal
E-post: ousbey@online.no

VESTFOLD

Else-Björg Andersen
Tlf: 33 07 49 94 (p) 92 08 55 47 (m)
Urdsøgt 1B, 3182 Horten
E-post: elsban@online.no

ØSTFOLD

Anne-Marthe Russ
Tlf: 90 86 83 55 (m)
Engholmveien 12c, 1560 Larkollen
E-post: tro-russ@online.no

ØVRE BUSKERUD

Bente Kaugerud
Tlf: 32 71 47 84 (p) 41 43 01 20 (m)
Skogly, 3359 Eggedal
E-post: bkkaug@online.no

KONTROLLKOMITÉEN

LEDER

Kristin Hansen
Mukerudåsen 22 E
1165 Oslo
Tlf 90564730

VALGKOMITÉEN

Leder valgkomitéen:
Kari Lahn Knudsen
Håsteinsgt. 30, 5163 Laksevåg
Epost: kariknu@online.no
Tlf 47673983

PRINSIPPROGRAMKOMITÉEN

LEDER

Eldbjørg Gunnarson
Tlf: 55 53 11 94 (p) 97 98 37 91 (m)
Morvikbrekkene 31, 5124 Morvik
E-post: eldbgu@online.no

INTERNASJONALT UTVALG

LEDER

Kristin Hansen
Mukerudåsen 22 E 1165 Oslo
Tlf: 90564730
E-post: krihan6@online.no

PROSJEKTLEDER

Anne Marit Hovstad
Tlf: 37 04 14 48 (p) 95 87 79 09 (m)
Fjæreveien 161, 4885 Grimstad
E-post: annemarit@hovstad.com

NORDENS KVINNEFORBUND

2. REPRESENTANT

Sonja Kjørlaug
Tlf: 97 51 59 71 (m)
Holteigveien 17, 6854 Kaupanger
E-post: sonja@kvinnerogfamilie.no

ACWW REPRESENTANT

Elisabeth Rusdal
Tlf: 91 32 81 64 (m)
Skogveien 41, 1368 Stabekk
E-post: elisabeth@kvinnerogfamilie.no

BEREDSKAPSUTVALGET

LEDER

Anne-Sophie W. Bondeson
Tlf: 95 89 87 11 (m)
Grindveien 4, 1640 Råde
E-post: bondeson@yahoo.no

STUDIEFORBUNDET NÆRING- OG SAMFUNN

Postboks 9188 Grønland, 0134 Oslo
Tlf: 24 14 11 50
Epost: populus@populus.no

SEKRETARIATET

Norges Kvinne- og familieforbund
Stortingsgaten 12, 0157 Oslo
Tlf: 22 47 83 80
Faks: 22 47 83 99
E-post: post@kvinnerogfamilie.no
www.kvinnerogfamilie.no

KVINNERS FRIVILLIGE BEREDSKAP

Skippergata 17, 4. etg., Postboks 796 Sentrum, 0106 Oslo
Tlf: 22 47 82 60/23 09 34 58
E-post:

FOKUS

Forum for Kvinner og Utvikling spørsmål
Storgata 11, 0155 Oslo
Tlf: 23 01 03 00
E-post: fokus@fokuskvinner.no

Flyttet siden sist? Husk å sende oss din nye adresse.

ABONNER PÅ MEDLEMS- BLADET 3 UTGAVER I 2013

Kun kr 150.-

Dette er Norges Kvinne- og familieforbund

Som medlem får du:

- Tilbud om advokatbistand
- Gunstig tilbud hos Codan forsikring
- Rabatt ved overnatting på Rica hotell
- Medlemsbladet Kvinner & Familie 3 ganger i året
- Medlemstilbud på abonnement av Møllers Omega 3
- Tilbud om kurs, konferanser, reiser mm. Gjennom ditt lokallag/krets

Ditt medlemskap er viktig! Våre arbeidsområder er:

- Kvinners helse
- Mat og helse
- Et varmere samfunn
- Flerkulturelt arbeid i Norge

Synes du at en av de aller viktigste oppgavene i samfunnet er å gi barna et godt å trygt oppvekstmiljø? Og vil du gjerne ha mer tid til barna dine uten at det går utover økonomi og yrkeskarriere? Da kan Norges Kvinne- og familieforbund være noe for deg!

Målet er samfunnspåvirkning i kvinne og familiepolitiske spørsmål nasjonalt og internasjonalt.

Våre satsningsområder er: **Kvinnepolitikk • Familiepolitikk • Miljø- og forbrukerpolitikk • Internasjonalt samarbeid**

Klipp ut

Jeg ønsker medlemskap i Norges Kvinne- og familieforbund

NAVN:

ADRESSE:

POSTNR.-/STED::

LOKALLAG:

E-POST:

**INNMELDINGEN
SENDES:**

Norges Kvinne- og
familieforbund
Stortingsgaten 12,
0157 Oslo
Tlf.: 22 47 83 80
Faks: 22 47 83 99